

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1912. Andra kammaren. Nr 18.

Onsdagen den 13 mars.

Kl. 7 e. m.

Fortsattes det på förmiddagen började sammanträdet.

§ 1.

Herr talmannen anmälde till fortsatt handläggning Andra kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande, nr 4, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående vissa önskemål med afseende å fattigvårdslagstiftningskommitténs uppdrag; och lämnades ordet till

Ang. vissa önskemål med afseende å fattigvårdslagstiftningskommitténs uppdrag.

Herr Berg i Munkfors, som antörde: Herr talman, mina herrar! Som synes af utlåtandet i den föreliggande frågan, har jag jämte tre andra af utskottets ledamöter reserverat mig mot yrkandet om afslag å den föreliggande motionen. Jag ber därför att få angifva skälen för denna reservation, och jag vill då först säga några ord i allmänhet om den utomordentligt viktiga fattigvårdsfrågan.

Jag tänker, att vi allesammans i denna kammare äro öfverens om att den frågan bör lösas på ett rationellt sätt, och att det är en af de största frågor, som vi någonsin kunna behandla på lagstiftningens område. Det tillstånd, som nu råder ute i landet på många håll, är af en sådan art, att både vi som lagstiftare och de, som styra och leda ute i kommunerna, få lof att blygas inför de förhållanden, som delvis ännu råda. Jag skall be att få andraga ett par exempel. Det var en insändare i tidningen Socialdemokraten för några dagar tillbaka sedan, som hade till rubrik »Fattig-vården» på landsbygden», hvaruti anföres följande:

»De (i fattighus intagna) fattiga i Ytter-Järna socken lefva i det största armod. Stugorna, två till antalet, som de få bo i, skulle bäst passa till svinhus. I förbigående kan nämnas, att i

Andra kammarens protokoll 1912. Nr 18.

Ang. vissa önskemål med afseende å fattigvårdslagsstiftningens uppdrag.
(Forts.)

ett rum, där en gammal gubbe är inhyst, äro fönsterna lagade med trasor af den gamles gångkläder. Likaså ha råttorna den bästa tillflykt i de gamlas matskåp, hvilket synes onödigt, då de gamlas underhåll är så knappt tilltaget. De erhålla nämligen 6 kr. i månaden till mat. Det måste medges, att det fordras den största sparsamhet för att få 6 kr. att räcka till. 'Men vi bruka få litet kaffe och bröd ibland af någon nykterhetsförening', sade en af de gamla vid brefskrifvarens besök där.

'Hjonen' utgöras af tio personer, sex gubbar och fyra gummor, den yngsta 70 och den äldsta 90 år, alla lämnade åt sig själfva. Någon föreståndare finnes ej. En gammal gubbe, kallad Janne, har varit blind i 65 år och är till på köpet döf. Tillsynen öfver honom är öfverlämnad åt en orkeslös gumma på 79 år, som knappast kan reda sig själf. Alla äro för detta ståtare och stataränkor. Talar man vid en af kommunens pampar om hur de gamla ha det, så svaras det: 'De ha det bra'. Och det svaret kan man knappast undra på i det konservativa Ytter-Järna.»

Ett annat exempel, som jag tänker, att herrarna allesammans sågo gå igenom den svenska pressen för några månader sedan, afser förhållandena å en plats i Stockholms skärgård — om jag icke minnes fel, heter den Utö. Där finnes nu en rik jude, eller kanske han är svensk, som är den ledande i kommunen. Emellertid efter den relation, som Stockholmspressen gaf om saken, var å den platsen ett tillstånd af den art och sköttes fattigvården på sådant vis, att man kan säga, att det rent af är bedröfligt, att något sådant kan förekomma så nära det civilisationscentrum, som heter Stockholm, och i ett land, där man åtminstone utåt vill visa sig som en nation, som vill vårda sig om de fattiga, ehuru det brister så ofantligt mycket i det stycket.

Nu vill jag också säga, att det icke endast är de gamla och orkeslösa som tagas in på fattiggårdarna, utan ock en massa barn. Och hvad det skall bli för medborgare af sådana barn, som fostras där tillsammans med en hel del slöa och i andligt och fysiskt afseende undermåliga individer, är icke svårt att räkna ut. En framstående ifrarinna för ett bättre ordnande af fattigvården i vårt land, Ebba Pauli, skrifver bland mycket annat behjärtansvärdt en del saker, ur hvilka jag skall be att få draga ut några brottstycken. Jag ber herrarna om ursäkt, att jag läser upp de här bitarna, men jag hoppas, att herrarna, som jag sade i början, ha så pass varmt intresse för denna stora fråga, att herrarna ge sig till freds några minuter för att höra på denna sak. Hon skrifver: »Samhällets barnavård i vårt land den dag i dag är, är splittrad, ojämn och i stort sedt okontrollerad, det är kanske de starkaste anklagelsepunkterna emot den. Det sista är naturligt nog, då Konungens befallningshafvande, som skall ut-

öfva tillsyn öfver densamma, fullständigt saknar särskildt organ för sådant ändamål. Barnavården skall utöfvas af icke mindre än 3 myndigheter inom hvarje kommun: fattigvårdsstyrelse, hälsovårdsnämnd och barnavårdsnämnd, hvilken senare i allmänhet utgöres af skolrådet. Som vi ha omkring 2,500 kommuner, finnas sålunda ej mindre än 7,500 myndigheter, lagligen förpliktade att utöfva någon art af barnavård. Siffran tarfvat emellertid en reduktion, i det att kommunalnämnd på landet ofta tjänstgör både som fattigvårdsstyrelse och hälsovårdsnämnd. Nu kan det ju tyckas, att när vi ha så många myndigheter, som skola befatta sig med barnavård, borde väl den saken blifva skött. Men det gamla ordspråket om förhållandet mellan en soppas förträfflighet och dess tillredares antal har äfven här haft sin tillämpning. Vidare säger hon: »Och fattigvårdsbarnen! Ha vi inte en mängd kommuner, där alla de barn, som samhället är far och mor för, intagas på fattighus och fattiggårdar bland abnorma, sjuka f. d. straffångar och alla möjliga förlorade existenser? Släppas icke alla dessa i regel vind för våg vid 15, stundom vid 14 år utan att någon tillsyn eller kontroll hindrar dem att om de så vilja till sitt eget fördärf i lifvet omsätta alla dåliga intryck de tagit med sig från fattighuset! Och på de orter, där detta ej är förhållandet, är samhällets barnavård sällan hvad den bör vara. Skiljas icke mängenstädes mödrar och späda barn utan vidare till de senares fysiska och till de förras moraliska fördärf? Väljas icke och kontrolleras icke fosterhemmen på många håll med otillräcklig omsorg? Sofras männe i anstalterna tillräckligt de lastbara och de ofördärfvade barnen från hvarandra, eller låter man ej stundom af ren slöhet eller oförstånd det ena fördärfva det andra? Stå icke fattigvårdsbarnen, äfven där man sökt att fostra dem väl, efter 15-årsåldern, den officiella minderårighetsgränsen, såsom de ensammaste och mot frestelser minst skyddade af landets ungdom. Det är beklämmande att tänka på detta i dessa dagar, då det öppet och fritt predikas för vår ungdom, att dess egen lust och glädje är det främsta och viktigaste, sak samma om denna glädje är ren och tillåten eller moraliskt rutten. Hvilka skola väl blifva lättare byten för denna propaganda än våra fattigvårdsbarn, de som mestadels kommit till världen med mer eller mindre dåliga anlag, som ofta icke veta hvad verkligt hem vill säga, som fått ofullständig uppfostan och ofullständig yrkesutbildning och som vid 16, 17 år, när frestelser tränger på, sakna en faderlig eller moderlig vän vid sin sida. Att samhällets barnavård slutar, på få undantag när, i det ögonblick barnet fyller 15 år, det är ett af tecknen på att denna till hela sin läggning icke håller måttet.»

Ja, jag tänker, att vi också litet hvar i synnerhet af dem, som här representera landsbygden, ha erfarenhet, ja rik erfaren-

*Ang. vissa
önskemål
med afse-
ende å
fattig-
vårdslag-
stiftnings-
kommitténs
uppdrag.*
(Forts.)

Ang. vissa önskemål med afseende å fattigvårds- lagstiftnings- kommitténs uppdrag. (Forts.)

het af denna frågas utveckling och dess läge i våra skilda orter, och vi veta mycket väl, att det duger icke längre att endast lappa på det gamla klädet med nya klutar, utan att vi måste få frågan löst på ett mera effektivt sätt.

Hvad är det nu, som motionären begär? Jo, han hemställer i sin motion om en skrifvelse till Kungl. Maj:t, hvori skulle uppdragas åt Kungl. Maj:t att meddela den nu arbetande kommittén för fattigvårds- lagstiftningen de synpunkter, som borde tagas i beaktande, nämligen i fråga om mera effektiv inspektion af fattigvården — detta är det första yrkandet — och vidare för det andra, att man måtte skilja barnavården från fattigvården. Som det nu är och som framgår af hvad jag redan förut anfört, sammanhänger denna vård fullständigt, så att barnen och de gamla fattiga underhållas på ungefär samma vis. För det tredje begär motionären, att man skulle i så måtto vid den blifvande lagberedningen från fattigvårds- lagstiftningskommittén söka få fram någon lag eller något bemyndigande för dessa fattigvårds- styrelser, som skulle hafva uppsikten öfver det hela, att i de fall det vore nödvändigt främtaga målsmansrätten från en sådan försörjare, en sådan fader, som misskött sina barn både i det ena och det andra afseendet. Dessa äro hufvudyrkandena i motionen. Motionären utgår för öfrigt från den synpunkten i sin motion, som jag tänker herrarna mycket väl tagit reda på, att det vore väl behöfligt, att Riksdagen gjorde ett uttalande i denna fråga på den grund att det direktiv, som den nu arbetande, år 1907 tillsatta fattigvårds- lagstiftningskommittén har, icke upptager den tanken på sådant sätt, som vore önskvärdt i fråga om en inspekterande myndighet rörande fattigvården.

Jag har Riksdagens skrifvelse 1905 liggande här framför mig, för de herrar, som önska taga del af densamma. Däraf framgår att på samma gång Riksdagen uttalade sitt intresse för ett bättre ordnande af fattigvården, har den uttryckt som sin åsikt, att man borde bygga på ungefär den gamla grunden i fråga om inspektionen. Man har erkänt, att inspektionen f. n. är synnerligen underhaltig, och att det behöfs åtskilligt bättre att sätta i dess ställe, men man säger att man i alla fall bör bygga på den gamla grundvalen. Och hvarför? Jo, därför att man på Riksdagens sida trott, att det skulle medföra ofantliga kostnader, om man skulle lägga fattigvården på en mera modern grundval genom en mera effektiv inspektion. Emellertid kan det visas af de erfarenheter, som andra länder gjort, t. ex. Finland — något som i motionen också mycket riktigt anförts — att kostnaderna för fattigvården i de länder, där man infört inspektion, icke ökats, utan i stället minskats. Motionären meddelar ock, hurusom sällskapet för socialt arbete har sökt utreda den här frågan genom att utfråga kommunerna på landet, huru de önska ha det ställdt rörande

fattigvården. Därvid har meddelats, »att af 1,289 fattigvårdsstyrelser 970 uttalat sig för inspektion, medan 319 ansett densamma onödig. Det är af intresse», framhålles det vidare i motionen i detta sammanhang, »att anföra några motiv för motståndet mot inspektionstanken. Sålunda anföra 34 kommuner, att inspektionen är öfverflödig, då de fattiga redan enligt gällande lag kunna klaga, 23 styrelser motivera sitt afslag med farhåga för ökade kostnader, 19 styrelser vilja ej ha inspektion, förrän fattigvårdssamhällena förstoras, 17 styrelser anse, att nya tjänstemannaklasser böra undvikas, 7 styrelser vilja vänta med inspektionen, till dess staten öfvertager all kostnad, och 7 styrelser anse, att pressen utgör tillräcklig kontroll».

*Ang. vissa
önskemål
med afse-
ende å
fattig-
vårds-
lag-
stiftnings-
kommitté-
ns upp-
drag.
(Forts.)*

Ja, mina herrar, jag vill inom parentes pointera det, det är väl vi ha pressen, ty det har visat sig många gånger, att den är af ganska stor betydelse för allmänna sociala frågor. Det finnes många sådana där mörka vrår, som vi icke skulle få reda på, om ej pressen gäfvit upplysningar, men detta är ej nog.

Erfarenheten från Finland visar, att fattigvårdskostnaderna väsentligen nedgått, sedan inspektionen införts. År 1893, sålunda före inspektionens införande, uppgick nämligen kostnaden per understödd individ till 1,57 mark, men år 1901 — sedan inspektionen verkat någon tid — hade kostnaden nedgått till 1,41 mark. Förklaringen är, såsom också motionären framhåller, att den finska inspektionen särskildt lagt an på att vara en rådgifvande myndighet, d. v. s. att inom kommunerna ordna fattigvården på ett sådant sätt, som dels ur ekonomisk synpunkt och dels ur allmän, humanitär synpunkt skall visa sig så tillfredsställande som möjligt. De invändningar, som kunna göras mot införande af fattigvårdsinspektion i vårt land, äro därmed tillbakavisade, då man ser, att en sådan inspektion kan göra fattigvården billigare än den förut är.

I sammanhang därmed vill jag säga ett par ord om inspektioner i allmänhet. Jag tror, att det finnes ledamöter i denna kammare, som fortfarande hysa samma åsikt, som Riksdagen 1905 uttalade i sin skrifvelse till Kungl. Maj:t. Jag skulle därför särskildt vilja säga till dem, att om man ser på frågan i dess rätta ljus, måste man erkänna, att en effektiv inspektion på såväl detta område som många andra är af allra största betydelse. Man har ju här i landet måst inrätta en yrkesinspektion. Hvarför? Jo, därför att erfarenheten under långa tider gifvit vid handen, att, om det också funnits en hel del arbetsgifvare och industriidkare, eom visat sig hafva godt hjärta och velat ordna det så bra som möjligt, för att deras arbetare skulle skyddas sig till lif och lem under arbetet, har det alltid funnits sådana, som icke brytt sig om den saken, icke låtit sitt hjärta tala, då det gällt att skydda och värna arbetarne vid maskinerna.

Ang. vissa önskemål med afseende å fattigvårdslagstiftningskommitténs uppdrag.

Därför måste Riksdagen ingripa och upprätta denna inspektion. Jag är säker om, att icke någon af herrarne vill, att vi skola återgå till det gamla tillståndet, och att alla inse, det inspektionen varit af stor betydelse på det område, där den verkat. Hvad sedan beträffar skolorna, ha vi inspektörer äfven där, och jag är viss om, att alla vilja, att vi i fortsättningen skola hafva inspektörer för såväl folkskolor som läroverk.

Jag skulle kunna räkna upp en hel del fall, där inspektionen gjort ofantlig nytta, och det är min öfvertygelse, att den äfven i fråga om fattigvårdens ordnande inom de olika kommunerna skulle blifva af stort värde. Huru vi än uttala oss om, i hvilken riktning man på det sociala området bör gå, kommer det alltid att, därest icke staten med kraft ingriper gentemot orättfärdigheten, finnas människor, som icke skytt i många fall visa sig obarmhärtiga och opraktiska i fråga om fattigvårdens ordnande. Nu är det ju också så, att denna frågas ekonomiska sida oftast träder i förgrunden, och att ekonomin är någonting, som kommunerna med all rätt fästa stort afseende vid. Därpå få ofta samhällets olycksbarn sitta emellan. Fattigvårdsstyrelserna och kommunalnämnderna ha en mängd andra saker än fattigvårdsärenden att syssla med och komma därför icke att ägna den uppmärksamhet åt dessa förhållanden, som de verkligen äro värda.

Nu kan man visserligen invända, att den nya tiden med sina demokratiska, friska vindar medfört ett stort uppsving på detta område, hvilket ju är fullkomligt riktigt. En kammarledamot frågade mig också vid ett samtal nyss, hvarför man egentligen behöfde någon inspektion, sedan det blifvit så bra ordnad, som det för närvarande är. Men en sådan uppfattning, som han gaf uttryck åt, står sig icke inför det lefvande lifvet, ty detta visar en helt annan sida af saken. Det är från denna senare synpunkt, som motionären och reservanterna sett saken, och därför skulle jag gärna önska, att denna kammare ville uttala sig i samma riktning, som vi gjort. Ett dylikt uttalande skulle naturligtvis icke i ringaste mån skada den utredning af fattigvårdslagstiftningen, som den nu sittande kommittén håller på att utarbete, utan skulle i stället vara till gagn för densamma. Nu säger visserligen utskottet, att »kommittén ingående behandlat de i motionen berörda frågorna och har för afsikt att i dem afgifva utlåtande och förslag», och att därför utskottet anser sig böra afstyrka motionen. Men enligt de underrättelser jag fått lär det uttalandet behöfva modifieras ganska väsentligt, ty jag har ur säker källa inhämtat, att just den stora tanken i motionärens förslag, nämligen om en effektiv inspektion i fråga om fattigvården, ännu icke slutbehandlats inom kommittén. Om man dessutom tar i betraktande det uttalande, som finnes åter-

gifvet i den riksdagsskrifvelse, hvilken jag nyss åberopade, kan man verkligen befara, att möjligen icke i afseende på denna fråga den förståelse, den vida blick på tingen, som jag hoppas är till finnandes inom denna kammare, kommer till synes i kommitténs arbete.

Vi veta, mina herrar, att det är efter nya val, som vi nu samlats, och att Riksdagen genom dem fått en omsättning så stor, som den säkerligen icke haft vid något föregående valtillfälle, åtminstone icke under de senare decennierna. Jag är därför säker om, att det numera finnes många här i Riksdagen och speciellt i denna kammare, som verkligen vill se denna sak från en mera modern synpunkt än förr varit fallet, och då böra vi också uttala oss i en sådan riktning, som länder till fördel för den stora frågans lösning.

Det har invändts från förstakammarhåll, att kommittén tar saken i öfvervägande, därför att det i kommittén sitter åtskilliga personer, som kunna se frågan i dess vidare omfattning och se stort på densamma. Men det ligger nära till hands att tro, att det uttalandet, som Riksdagen gjorde, äfven om det skedde för några år sedan, möjligen skulle i någon mån kunna inverka menligt på det förslag och det beslut, som kommittén komme till. Dessutom vill jag säga, att man icke behöfver riskera något i det afseendet, alldenstund kommitténs förslag ju skall föreläggas Riksdagen, och sålunda Riksdagen har i sin hand att ytterligare komplettera förslaget och göra det så bra som möjligt. Det är slutligen att märka, att hvarken motionären eller reservanterna i sitt yrkande velat fastställa någon särskild plan, utan endast uttalat som önskemål, hvad jag här velat föra fram. Vi hemställa sålunda, att Andra kammaren för sin del ville besluta, att Riksdagen i skrifvelse till Kungl. Maj:t ville anhålla, att Kungl. Maj:t måtte fästa fattigvårdslagstiftningskommitténs uppmärksamhet på önskvärdheten af att taga i öfvervägande frågorna om

dels behovet af och de lämpliga formerna för en *konsultativ* och *inspekterande fattigvårdsmyndighet*, med uppgift såväl att tillhandagå de kommunala fattigvårdsstyrelserna med alla de upplysningar och råd i juridiska, administrativa, hygieniska och pedagogiska frågor, som de kunna påfordra, som ock att öfva uppsikt öfver efterlefnaden inom alla landets kommuner af för fattigvårdsstyrelsernas verksamhet gällande lagar och förordningar;

dels behovet af den offentliga barnavårdens *skiljande från fattigvården* samt behovet af en *organisering af all den offentliga barnavården i riket*;

dels behovet af legala bestämmelser, som ställa utom allt tvifvel, att föräldrar kunna *frånkännas sin målsmansrätt öfver sina*

Ang. vissa önskemål med afseende å fattigvårdslagstiftningskommitténs uppdrag.

(Forts.)

Ang. vissa önskemål med afseende å fattigvårdslagstiftningskommitténs uppdrag. barn, då denna målsmansrätt visar sig vara ett öfverstigligt hinder i stället för ett tjänligt medel för uppnåendet af samhällets minima af barnavård.

Till sist skulle jag vilja ställa en varm vädjan till Er, mina herrar, att gå med på reservanternas yrkande i det här fallet. Jag tror, att det vore ett lyckligt grepp af Riksdagen under nuvarande förhållanden att göra det. Jag tror, det skulle hälsas med tillfredsställelse af alla dem, som verkligen i denna fråga se en nationell fråga af den allra största betydelse. Jag tror, såsom jag förut sagt, att vi icke skada utan i stället gagna denna sak genom ett uttalande, sådant som det reservanterna och motionären här föreslagit. Jag ber således, herr talman, att på grund af hvad jag yttrat få yrka bifall till detta förslag.

(Forts.)

Härpå yttrade:

Herr Westman: Herr talman, mina herrar! Man skulle af den hittills förda diskussionen kunna tro, att det vore meningen, att vi här i afton skulle reformera fattigvårdslagstiftningen. Jag tillåter mig därför återföra denna fråga till hvad den verkligen är. Kungl. Maj:t har tillsatt den s. k. fattigvårdslagstiftningskommittén med uppdrag att utarbeta förslag till den förändrade lagstiftning dels angående fattigvården och dels angående lösdrifvares behandling, som kan finnas erforderlig och lämplig, äfvensom till de ändrade bestämmelser i andra delar af lagstiftningen, som häraf påkallas, hvarjämte till kommittén ytterligare hänskjutits en mängd andra härmed sammanhängande frågor, bland annat om vården af fosterbarn samt vanartiga och i sedligt afseende försummade barn. Kommitterades uppdrag är således så omfattande, att det innefattar jämväl de frågor, om hvilkas vikt motionären önskat, att Riksdagen skulle göra ett särskildt uttalande. Och utskottet har inhämtat, att kommittén redan ingående tagit dessa frågor under behandling och ämnar i dem afgifva utlåtande och förslag. Vid sådant förhållande har utskottets majoritet ansett det både onödigt och olämpligt, att Riksdagen för närvarande gör något uttalande.

Det är *onödigt*, emedan de synpunkter och önskemål, som i motionen framhållas, och de uttalanden från intresserad fattigvårdshåll, som däri omnämnas, äro lika väl kända för fattigvårdslagstiftningskommitténs medlemmar som för motionären. De af kommitténs medlemmar, som vilja göra dessa synpunkter och önskemål till sina, lära göra det oberoende af något Riksdagens uttalande, då kommittén icke är bunden af någon instruktion, och de af kommitténs medlemmar, som möjligen i ett eller annat afseende hysa en annan uppfattning, hoppas jag skola endast taga hänsyn till den öfvertygelse, som de på grund

af ingående undersökningar i ämnets hela vidd kunna bilda sig. Det är vidare *olämpligt*, emedan man genom att ingripa på vissa punkter i en sittande kommittés pågående arbete kan helt och hållet förrycka detta arbete, för att icke tala om, att, om ett sådant ingripande sker allt emellanåt, kommittén aldrig blir färdig med sitt arbete.

Det finnes endast en punkt i motionärens förslag till uttalande, i fråga om hvilket något verkligt sakskäl anförts till stöd för, att ett ingripande från Riksdagens sida nu borde ske, och det är i fråga om inspektion öfver fattigvården. Man må emellertid anse det hur önskvärdt som helst, att särskildt aflönade fattigvårdsinspektörer och en central fattigvårdsmyndighet inrättas, på sätt som motionären tänkt sig, så är det ju mycket möjligt, att en närmare undersökning af förhållandena gifver vid handen, att en sådan anordning blifver alldeles för dyrbar, eller att den på annan grund icke för närvarande lämpligen kan utföras. Det är ju möjligt, att man finner sig kunna anordna en betryggande inspektion genom redan befintliga statsorgan, till äfventyrs med en eller annan förstärkning.

Man åberopar nu, att Riksdagen 1905 uttalat, att icke någon ny tjänstemannakår med speciell uppgift att endast öfvervaka fattigvårdens utförande bör inrättas, men att en helt annan uppfattning numera gör sig gällande än den, som tog sig uttryck i nämnda riksdagsskrifvelse. Inom parentes vill jag sätta i fråga, huru många af Riksdagens ledamöter som verkligen bildat sig någon bestämd uppfattning i denna fråga. Emellertid hindrar icke alls hvad Riksdagen skref 1905 fattigvårdslagstiftningskommittén från att upptaga frågan till bedömande och framkomma med förslag i strid mot Riksdagens uttalande nämnda år, då detta uttalande icke är på något sätt bindande. Men om Riksdagen nu så starkt, som motionären önskat, skulle pointera, att Riksdagen ovillkorligen önskar inrättandet af nya särskilda statsorgan för inspektion, då kommer kommittén med skäl att anse sig vara bunden häraf. Reservanterna i utskottet, som väl insett detta, ha mildrat motionärens förslag till uttalande därhän, att det bara blir en *uppmaning* till kommittén att taga frågan i öfvervägande. Men jag återkommer då till hvad jag förut sagt, detta gör kommittén i alla fall. Enligt meddelande vid Första kammarens behandling af detta ärende har kommittén förklarar, att den icke känner sig bunden af 1905 års skrifvelse, utan följt med tidens utveckling i denna fråga och handlar oberoende af 1905 års riksdagsuttalande. Någon riksdagsskrifvelse rörande denna punkt synes mig vid detta förhållande icke alls vara hvarken lämplig eller behöflig.

Den andra hufvudpunkten i motionärens förslag till skrifvelse rör sig om barnvården. Motionären eller kanske rättare

Ang. vissa önskemål med afseende å fattigvårdslagstiftningskommitténs uppdrag.

(Forts.)

den, som är upphofvet till motionen, har här visserligen gjort några mycket behjärtansvärda ehuru ingalunda förut okända uttalanden, men ser jag till, i hvilka praktiska uppslag dessa uttalanden utmynna, så finner jag dem vara så oklara, att de ingalunda kunna tjäna till hvad man med ett älskadt uttryck benämner direktiv. Uttalandena stå nämligen nakna och sväf-vande, och hvarthän de skola leda i praktiken, det torde bäst kunna angifvas af den, från hvilken jag tror mig kunna antaga, att de härstamma, nämligen en ledamot af fattigvårdslagstiftningskommittén. Denne ledamot lärer där bäst kunna framkomma med de praktiska uppslag, hvilka saknas i motionen.

Ang. vissa
önskemål
med afse-
ende å
fattig-
vårdslag-
stiftnings-
kommitténs upp-
drag.
(Forts.)

Det har förut här af en talare på förmiddagen vid behandling af ett annat ärende yttrats, att Riksdagen numera skrifver till Kungl. Maj:t med begäran om utredningar i en omfattning, som man nästan börjar draga sig för att öka. Ja, mina herrar, detta kan ju vara sant, men skall Riksdagen nu äfven slå in på den vägen, att sedan en riksdagsskrifvelse utmynnat i tillsättandet af en kommitté och i anordningar för begärd utredning Riksdagen ytterligare skall skrifva, medan utredningen pågår, och framställa särskilda önskemål i än det ena än det andra hänseendet, hvart skall då skrifveriet leda? Professor Steffen har vid ärendets behandling i Första kammaren sagt, att hans mening med en där väckt liknande motion ingalunda var, att Riksdagen skulle taga någon definitiv ställning till de i klämman berörda frågorna. Han var alldeles nöjd med, att Riksdagen skulle antyda, hvilka reformfrågor den särskildt intresserade sig för. Ja, jag tror, att den reformfråga, som Riksdagen här bör intressera sig för, är en reformering af fattigvårdslagstiftningen i sin helhet på lämpligt och praktiskt sätt, och en sådan reformering håller den nu sittande fattigvårdslagstiftningskommittén på med att åstadkomma. Detta arbete anser jag främjas bäst af att det får fortgå ostördt.

På grund häraf, herr talman, ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr *Mörtsell* instämde häruti.

Herr Hallén: Herr talman, mina herrar! Utskottets betänkligheter mot den nu föreliggande motionen äro vid första påseendet af enbart formell natur. Man framhåller, att den år 1907 tillsatta kommittén skulle hafva tagit dessa af motionären berörda frågor under grundligt öfvervägande, ty det skulle på ett eller annat sätt ingå i denna fattigvårdslagstiftningskommittés uppgift. Det är väl ändå icke precis så, ty bland de 25 å 30 olika spörsmål, som ligga under behandling af nämnda kommitté, är, såvidt jag kunnat utröna, icke något, som helt och fullt täcker den af

motionären väckta frågan. Vidare tycks också utskottsmajoriteten anse, att det faktum, att sakkunniga i dessa frågor äro tillsatta, skulle onödiggöra ett vidare riksdagsuttalande. Men ett sådant förfarande skulle väl leda till, att Riksdagen komme, såvidt jag kan se, i en mycket egendomlig ställning till denna kommitté och dess arbete. Ty antingen kunde denna kommitté anse sig redan hafva ett direktiv i det riksdagsuttalande 1905, där man i tydliga ordalag undanber sig exempelvis speciellt utsedda inspektörer för fattigvården, eller också skulle kommittén desavouera Riksdagen genom att eventuellt utan minsta direktiv från Riksdagens sida framlägga förslag måhända i motionens riktning. Och jag tycker för min del, att båda dessa eventualiteter måste synas mindre lyckliga. Då är det väl bättre, att Andra kammaren genom ett beslut understryker inför kommittén, att här ha framkommit nya synpunkter, med hvilka kammaren i mångt och mycket anser sig kunna sympatisera. Detta innebär också, som reservanterna framhålla, en bättre borgen för, att kommittén till verklig utredning upptager dessa spörsmål, än om kammaren skulle följa utskottet.

*Ang. vissa
önskemål
med afse-
ende å
fattig-
vårdslag-
stiftnings-
kommitté-
ns upp-
drag.*
(Forts.)

Den föregående ärade talaren nämnde i förbigående, att de ledamöter i fattigvårdslagstiftningskommittén, som till äfventyrs dela motionärens mening, kunna fullfölja denna utan ett Riksdagens förnyade uttalande. Ja, men då måste man väl medgifva, att om det från Riksdagens eller åtminstone från Andra kammarens sida kan komma fram ett sådant uttalande, så är det klart, att dessa synpunkter komma att behjärtas ännu kraftigare i den nu arbetande kommittén, än hvad eljest skulle vara fallet. På grund däraf anser jag ett bifall till reservationen synnerligen önskvärdt.

Det är ganska egendomligt att se, hur man understundom i utskotten betar sig med motioner eller önskemål, som man icke önskar skola komma allt för långt fram. Sedan man offrat några ord på det behjärtansvärda syftet, så brukar man ofta avsluta det hela med att påpeka, att det finnes väl alltid här eller där någon kommitté, som har liknande saker under öfvervägande, och att den kommer säkert att behandla frågan. Men sedan man alltså med dessa formella skäl afspisat en motion, kan man understundom icke hålla sig från att realiter gå in på de tankar, motionären framfört, och polemisera mot dessa. Jag undrar, om man inte därvid förgår sig en smula och kanske utan egen vilja blottar sin egen innersta ståndpunkt i frågan. Jag tror verkligen, att när det gäller förevarande motion, är det icke enbart de rent formella betänkligheterna, som ligga till grund för utskottets afslagsyrkande. Det finnes nog också vid närmare påseende en del principiella skäl mot de tankar, motionären här velat föra fram. Man ryggjar tillbaka för de principer, som ligga till grund

Ang. vissa önskemål med afseende å fattigvårdsstiftningskommitténs uppdrag. för motionen. Icke utan en viss syrlighet mottar man på vissa håll tanken på, att en af statsmakten, d. v. s. samfundsviljan själf, ledd inspektion och kontroll utöfver den lokala fattigvårdsstyrelsen skulle komma till stånd, och likaledes ställer man sig — det vet jag själf ifrån utskottet — ganska afvisande mot tanken att ifrån grunden skilja barna- och fattigvård åt.

Riksdagen är, säger man, icke kompetent att döma i så djupgående frågor. Åjo, så mycken upplyst humanitet och klart rättsinne har nog denna kammare, att den kan inse det orätta i, att samma princip skall tillämpas både på den generation, som skall uppfostras till goda medborgare, och på den generation, som skall åtnjuta en behandling, som å ena sidan naturligtvis måste vara fullt människovärdig, men å andra sidan också icke får vara af så gifmild och slösande natur, att den kan locka till missbruk. Undan för undan komma de olika kategorierna af fattige att liksom skalas bort från den offentliga fattigvården i den mån invaliditets- och ålderdomsförsäkringen kommer till stånd, till dess slutligen endast de fysiskt och psykiskt defekta återstå som föremål för den officiella fattigvården.

Skulle måhända icke redan nu Riksdagen vara kompetent att säga ifrån, att med dessa beklagansvärda få de späda barnalif, som stå utan skydd, ingenting ha gemensamt? En fullt effektiv folkförsäkring ligger allt för långt inne i framtidens land, att vi med den hägringen skulle kunna skänka de väntande fattiga skarorna någon lindring. Men hoppfullt och lifvande skulle för dessa af lifvet slagna framtiden kunna te sig, om denna kammare ville göra till sina motionärens storstilade och vidsynta tankar, att det dock är samhället, som ytterst har att följa och ansvara för de lefvande lifven ända ifrån den dag de tändas, till dess de slockna.

Med dessa ord, herr talman, skall jag be att få yrka bifall till föreliggande reservation.

Herr Enderstedt: Herr talman, mina herrar! Den föregående ärade talaren sökte göra troligt, att man inom utskottet icke sympatiserat med de synpunkter, som den ärade motionären och herr Steffen i Första kammaren framfört. Detta uttalande förvånade mig. Vi ha inom utskottet, som väl herr Hallén vet, samtliga *mycket varmt* sympatiserat med de framförda önskemålen, men det är helt andra orsaker, som gjort, att vi icke kunnat gå med på motionen. Enhvar känner nog mycket väl bristerna i vår fattigvård och vår offentliga barnavård, och litet hvar veta vi nog också, att man kan ifrågasätta, huruvida icke föräldrar skulle kunna fränkännas målsmanskapet öfver sina barn. Men detta är, som herr Strömberg i förmiddags anmärkte, icke blott en viktig fråga, utan också en svår fråga, och det är

just denna svårighet att bestämdt afgöra, hvilka vägar man skall gå, som gjort, att vi inom utskottet ansett, att det här är bäst att lägga hela denna fråga i händerna på de sakkunniga, som vi äga i fattigvårdslagstiftningskommittén. Det är ju, såsom förut framhållits, så, att hela denna fråga i hela sin vidd ligger under utredning. Vi ha sedan 1907 en kommitté, fattigvårdslagstiftningskommittén, som har allt detta om hand, och kommittén har förklarar att den känner sig fullständigt obunden.

Ang. vissa önskemål med afseende å fattigvårdslagstiftningskommitténs uppdrag.

(Forts.)

Motionären i Första kammaren, herr Steffen, har förklarar, att han hyser ett mycket stort förtroende till denna kommitté. Han har gifvit kommittén ett mycket godt betyg, och det förefaller mig åtminstone af det yttrande, som herr Steffen hade i Första kammaren, att det var för honom obekant, att kommittén hade så upptagit hans synpunkter, som den verkligen har gjort. Jag skulle nästan vilja tro, att om herr Steffen vetat detta, motionen icke kommit till stånd.

Här är synnerligen svårt att ge direktiv, och jag tror, att herrarna icke äro beredda och färdiga att här kunna afgöra i detaljfrågor och säga, huruvida det i detalj skall vara så eller så, utan det är kommittén ensam i stånd att göra. Det gafs 1905 ett direktiv; det förklara nu alla vara föråldradt. Ja, låt utvecklingen fortgå, och låt de sakkunniga följa med utvecklingen. Då tror jag, att vi med fullt förtroende kunna låta kommittén arbeta utan några som helst nya påminnelser. Fattigvårdslagstiftningskommittén kommer helt säkert ändå att noggrannt studera både motioner och utskottsutlåtanden och de debatter, som i Riksdagen hållas, och denna kommitté kommer säkerligen att i dessa debatter och i allt detta tryck icke finna ett enda ord, hvori det antydes, att kommittén skall känna sig bunden, och hvori man betviflar kommitténs kompetens och förmåga, och i så fall tror jag, att kommittén skall mycket fritt och väl kunna arbeta på sitt uppdrag.

Kommittén har själf förklarar sig vara obunden, och därför har man också skäl att tro det. Här har framhållits gång på gång, att alla dessa skrivelser kunna tendera till ett rent skrivelseraseri. När det är absolut nödvändigt, då skola vi kunna besvara Kungl. Maj:t med en skrifvelse, men när en dylik skrifvelse icke är absolut trängande nödvändig, då böra vi i sanning icke heller skrifva.

Hvilka svårigheter här faktiskt föreligga, synes äfven utaf reservationen. Reservanterna ha icke utan vidare gått med på motionens kläm. Motionären har uttalat sig för en centralisation och en samorganisation af den offentliga barnavården. Det framhölls inom utskottet, att det är mycket svårt att afgöra, huruvida det verkligen för barnavården vore till gagn, om den blefve centraliserad, och reservanterna ha genast varit färdiga att skrifva

Ang. vissa önskemål med afseende å fattigvårdslagsstiftningskommitténs uppdrag. om den delen i utlåtandet och ändra om det hela och endast ta samorganisation af den offentliga barnavården. Reservanterna ha för öfrigt hela vägen mildrat motionärens ursprungliga kläm. Här möta för öfrigt så stora både organisatoriska och ekonomiska svårigheter, att vi böra låta de sakkunniga arbeta. Det har inte heller af föregående talare påvisats några *skäl* hvarför Riksdagen nu behöfde ånyo skrifva och lägga tårta på tårta, lägga en ny skrifvelse till den skrifvelse, som redan förut afgifvits och som då lades till grund för kommittén.

(Forts)

Herr Strömberg har talat om den mycket välvilliga motiveringen. Herr Källman talade om auktioner och barn på fattigårdar. Helt säkert kommer kommittén att ordna om borttagandet af dessa auktioner och helt säkert kommer kommittén att undersöka missförhållandet i att ha barn på fattigårdar. Herr Bergs i Munkfors långa tals korta mening var, att vi skulle förbättra. Ja, visst skola vi förbättra, och just därför har denna fattigvårdslagsstiftningskommitté kommit till, men skola vi här skrifva och skrifva, kan det hända att för dem, man vill göra det bättre för, tiden blir för lång och de få vänta ännu längre. Hvad herr Berg påpekade om inspektionen af fattigvårdsväsendet i Finland känner helt säkert fattigvårdslagsstiftningskommittén lika bra som vi.

Då här icke kommit fram något nytt; då herr Steffen i Första kammaren gifvit den nu arbetande fattigvårdslagsstiftningskommittén ett mycket godt betyg; då det är möjligt, att motionären icke vetat, att kommittén beaktat hans synpunkter, och då kommittén förklarat sig obunden, anser jag för min del, att vi icke skola göra några extra skrifverier, och därför, herr talman, skall jag be att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Lundgren i Björna: Herr talman, mina herrar! Det har blifvit sagdt, att kommittén har ägnat en ingående utredning åt de frågor, som äro omförmälda i motionen. Emellertid är ju saken den, att fattigvårdslagsstiftningskommittén ännu icke har lämnat sitt arbete ifrån sig, utan saken ligger ännu under fattigvårdslagsstiftningskommitténs behandling, och jag vågar med absolut säkerhet påstå, att det finnes ingen utaf herrarna, som vet, i hvad riktning beslutet rörande punkt 1, det första utaf de önskemål, som äro uttryckta i motionen, nämligen i den viktiga inspektionsfrågan, kommer att gå. Det är tänkbart, att det finnes inom kommittén en del medlemmar, som har samma åsikter i denna första fråga som motionären, men det är ju också tänkbart, att det finnes en annan del af kommittéledamöterna, som har andra åsikter. Jag föreställer mig, att dessa förstnämnda, den — om jag så må kalla dem — mera reformvänliga delen af kommittén, skulle känna sig tack-

samma för ett uttalande af Riksdagens Andra kammare i denna fråga i den riktning motionären åsyftar.

För öfrigt vill jag framhålla, att de principer, som kommit till synes i motionen, äro nya och främmande, åtminstone för den äldre uppfattningen. Ja, ännu år 1905 voro de främmande för Riksdagen, som då i sin skrifvelse till Kungl. Maj:t på det allra bestämdaste uttalade sig emot tillsättandet utaf en särskild, fristående inspektion, detta af ekonomiska skäl.

Vidare vill jag framhålla, att den sista punkten, det sista önskemålet i motionen, nämligen angående bestämmelser, som göra det tydligt, att föräldrar kunna fränkännas målsmansrätten öfver sina barn, icke heller tyckes hafva vunnit riktig anklang inom Riksdagen, hvilket framgår utaf skrifvelsen utaf den 3 mars år 1908 angående revision af lagen om fosterbarns vård. Om det nu är så, att Riksdagens Andra kammare i detta stycke har kommit till en förändrad uppfattning, hvarför då icke kunna gifva dem, som ha till uppgift att utarbета förslag till ny fattigvårdslagstiftning, del af denna vår nya och förändrade uppfattning.

Jag ber på dessa grunder, som jag här anfört, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Herr Fornander: Herr talman! Då jag under ett par årtionden deltagit i det kommunalt praktiska fattigvårdsarbetet, må det tillåtas mig att lägga mig i debatten mellan utskottets majoritet och reservanterna i den föreliggande frågan.

Om det gäller att uppdraga nya riktlinjer för fattigvårdsarbetet, så förefaller det mig, som om motionärens framställning vore fullt berättigad, ty de synpunkter, som han berör, hänföra sig till sådana spörsmål, som det dagliga arbetet på fattigvårdens område för oss mycket nära. Och vi stå i detta fall i en så svår position, att åtgärder behöfva uppenbart vidtagas för att rätta de missförhållanden, som hittills varit rådande på detta område. Detta såväl beträffande inspektionen, hvilken för reservanternas del synes vara det väsentligaste i hela framställningen, som äfven i fråga om den konsultativa verksamheten, då det gäller att åt de enskilda kommunerna lämna de råd och upplysningar, som de så väl behöfva både angående organiserandet af en lämplig fattigvård och förskaffande af de hjälpmedel, som erfordras för dess rätta bedrifvande.

Hvad särskildt barnvården beträffar får jag för min del säga, att för närvarande vidlåder en ovanligt stor splittring denna verksamhet. Vi finna, att åtminstone i de samhällen, där man organiserat sig med en fullständig uppsättning af styrelser, ligger denna vård på tre särskilda händer: fattigvårdsstyrelse, skolråd och hälsovårdsnämnd hafva där att taga befattning med

Ang. vissa önskemål med afseende å fattigvårdslagstiftningskommitténs uppdrag.

(Forts.)

Ang. vissa önskemål med afseende å fattigvårds- och stiftningskommitténs uppdrag. dessa barn, som det i ena eller andra fallet gäller att taga vara på och rädda åt samhället.

I detta stycke och äfven i de öfriga stycken, som motionären här frambällit, gillar jag fullkomligt hans uppfattning att i detta hänseende åtgärder behöfva vidtagas. Men huruvida det skulle vara lämpligt att för närvarande och i den ställning, hvori frågan nu ligger, verkligen fatta ett beslut sådant som det reservanternas föreslå och motionären yrkar, nämligen en skrivelse till Kungl. Maj:t, förefaller mig vara mycket tvifvelaktigt.

(Forts.)

Utskottet har också — på för mig fullkomligt giltiga grunder — kommit till den uppfattningen, att man för närvarande bör stanna vid ett sympatiuttalande i motionens syfte, men för öfrigt afstyrka motionen. Och det hänvisar i det stycket till hvad det inhämtat af fattigvårds- och stiftningskommittén angående dess uppfattning om sina åligganden och uppgifter. Och det kan icke förefalla mig vara ett vittnesbörd från utskottets sida som icke håller att taga uti, ty jag har själf under hand af ledamöterna i kommittén förvissat mig om, att de fatta sin uppgift på ett sätt, som fullständigt täcker de önskemål, hvilka motionären framställt. Vid sådant förhållande förefaller det mig vara i högsta grad olämpligt att nu besluta en skrivelse till Kungl. Maj:t.

Under förmiddagens debatt kom en sådan framställning också till synes, då det gällde ett mindre viktigt ärende, nämligen att man, såsom det då sades, skulle i en småsak aflåta en skrivelse till Kungl. Maj:t.

I detta fall gäller det verkligen icke någon liten sak utan det är en oändligt viktig och stor fråga, i det att det gäller människolif och deras bevarande. Ty det måste vi väl taga för gifvet, att fattigvårdssystemet mot våra likar bör förbättras och att de fattige skola behandlas och vårdas på ett människovärdigt sätt, vare sig de äro gamla och orkeslösa eller de äro minderåriga och icke kunna taga vård om sig själfva. Om då oafsedt detta förhållande redan en så omfattande åtgärd är vidtagen som att en stor vidlyftig utredning blifvit igångsatt, förefaller det mig, som om vi komme väl sent med uttalandet om vissa önskemål, som redan äro vidtagna.

Nu säga reservanternas, att hela denna fråga hänger på huruvida kommittén förmenar sig vara bunden af Riksdagens skrivelse år 1905 eller huruvida den skulle kunna gå utöfver ramen för de kraf, som framhöllos i berörda riksdagsskrivelse. Jag vill då erinra om, att mellan 1905 års beslut af Riksdagen och den 21 juni 1907, då den kungl. fattigvårds- och stiftningskommittén tillsattes, hade det inträffat någonting i landet. Hvad hade då inträffat? Jo, genom enskild donation hade centralstyrelsen för socialt arbete blifvit satt i tillfälle att tillsätta en särskild fattig-

vårdskommitté, som vidtog ett förberedande, omfattande arbete inom vårt land och utom vårt land för att belysa alla fattigvårdsspörsmål. De som varit i tillfälle att taga del af detta omfattande arbete — och jag är öfvertygad om, att flertalet af kammararens ledamöter varit i tillfälle därtill — kunna icke annat än glädjas öfver det ljus, som genom denna utredning spreds angående denna viktiga fråga.

Hvad resulterade detta förberedande arbete i? Jo, det resulterade i den stora fattigvårdskongressen i Stockholm 1906, hvilken kongress öppnades af den nuvarande jordbruksministern. Den var besökt af tusentals representanter från landets alla hörn, såvida jag icke vågar säga alla kommuner i landet. Alla de dagslånga förhandlingar, som då fördes, belyste denna fråga på ett utmärkt sätt och fullständigare än den riksdagsskrivelse, som kom till stånd 1905, så att hela spörsmålet utvidgades på ett sådant sätt, att det icke finnes någon möjlighet för en kommitté, som arbetar på detta spörsmål, att helt enkelt negligera det stora arbete, som där utfördes. Och det var icke ett sporadiskt försök, utan det var ett permanent arbete, som fortgår alltjämt, i det att vid denna kongress bildades Svenska fattigvårdsförbundet, som sedan dess utför inom hvarje län sitt oändligt välsignelsebringande arbete genom sina fattigvårdskurser, som hvarje år hållas i olika landsändar. Jag har nyss kommit från en sådan kurs i min stad, där den pågått under tre dagar. De spörsmål, som det här är fråga om, behandlas på alla dessa kurser och på alla fattigvårdsmöten som hållas landet rundt. Menar någon då, att det är fara för att den kommitté, som nu arbetar på ifrågavarande område, icke skulle taga hänsyn till alla dessa röster, som höjas från alla kanter landet rundt? Det är otänkbart att så skall vara förhållandet.

Jag var under fjolåret närvarande vid ett barnavårdsmöte, som hölls här i Stockholm och där den andra delen af motionärens framställning behandlades intensivt och från alla sidor. Alla synpunkter framkommo där, och jag vill nämna, att ordföranden i fattigvårdslagstiftningskommittén är ordförande i Svenska fattigvårdsförbundet. Han satt såsom ordförande vid kongressen 1906 och han satt såsom ordförande vid barnavårdsmötet 1911. Han deltagit i fattigvårdskurser, då hans tid medgifver det, landet rundt, och han har på framställning från dessa möten gång efter annan ingått till Kungl. Maj:t med skrivelser. Nyss har bland fattigvårdsstyrelserna i hela vårt land för underskrift och instämmande cirkulerat ett uttalande, hvilket kommit till stånd vid den fattigvårdskurs, som nu hållits i Göteborg.

På grund af dessa förhållanden förefaller det mig egendomligt, att reservanterna kunna förmena, att fattigvårdslagstiftnings-

*Ang. vissa
önskemål
med afse-
ende å
fattig-
vårdslag-
stiftnings-
kommitténs upp-
drag.*

(Forts.)

Ang. vissa önskemål med afseende å fattigvårdslagstiftningskommitténs uppdrag. kommittén skulle vara så försoffad, att den icke skulle hafva öron att höra eller ögon att se hvad som försiggår här i landet. Det är otänkbart.

Jag vill under sådana förhållanden knappast inlåta mig på att, såsom jag tänkt, bemöta åtskilliga af de talare, som uppträd i kammaren.

Jag vill endast tillägga, att omen inspektion skall genomföras och om en konsulterande verksamhet skall blifva effektiv för vårt land, så är det andra frågor, som också måste lösas innan detta kan realiseras. Bland dessa är äfven frågan om en utjämning af kommunalskattebördan. Det är otänkbart, att de kommuner på landsbygden, som hafva en skattebörd, som uppgår till mellan 1 och 2 kronor per gammal fyrk, skola kunna inom barnavården göra någonting med effekt, innan dessa besvärliga skattebördor blifvit lyftade från deras skuldror. Därför tror jag, att vi böra afvakta den utredning, fattigvårdslagstiftningskommittén håller på att verkställa, och se hvilket resultat den kommer till. För min del tror jag icke, att inom denna kommitté finnes sådant motstånd, att fattigvårdsarbetet skulle på något sätt lida men däraf, och jag tror, att kommittén utan dessa uttalanden från andra kammarens sida skall komma fram till ett resultat, som tillfredsställer de längst gående krafven på humanare behandling af fattiga och de barn, som nu omhändr hafvas af fattigvårdsstyrelserna.

På grund af dessa skäl ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Palmstierna: När jag hörde herr Fornander tala, erinrade jag mig de första ord, som fattigvårdslagstiftningskommitténs ordförande yttrade, då han inledde den kongress, som herr Fornander omnämnde. Han erinrade om människan såsom ett sent begrepp i historien. Men ännu senare är ju begreppet *medborgare*, som innebär en förnimmelse af ett inbördes samband och beroende af hvarandra och vår inbördes förpliktelse att biträda hvarandra vid nödställda lägen i lifvet.

Vi hafva först på den senare tiden ansett den oförvållade fattigvården såsom en *samhällssjukdom*, som samhället allt kraftigare måste reagera emot med *alla* tillgängliga maktmedel, och först under de sista åren har man börjat att begagna moderna metoder för att bortarbota *fattigdoms-orsakerna*. Man begagnar sig nämligen af *försäkrings*-metoden. Slutligen hafva vi genom *välstånd*s politikens utveckling fått sikte på, att det gäller att bygga upp ett visst *minimum* i samhället, under hvilket medborgare icke får sjunka, och man riktar i första hand blicken på barnen, som äro frukten af den utveckling, som finnes äfven

inom samhället, och hvilka skola möjliggöra framstegen i det kommande.

Ungefär dessa tankar ligga till grund för motionen. Jag vill äfven särskildt betona, att det torde vara första gången, som den uppfattningen kommer fram här i vår Riksdag, att barnen skola omgifvas med alldeles särskilda skyddsmurar af annan beskaffenhet, än vårt lagstiftningsarbete hittills har sökt att framskapa.

Nu hafva emellertid åtskilliga talare här och särskildt herr Fornander i slutet af sitt anförande velat taga afstånd från reservanternas mening. Jag vill gärna säga min ärade vän herr Fornander, att jag med stor glädje iakttog de varma känslor, som genomströmmade honom, när han uttalade sig, samt den klara och vakna blick, han tycktes ägna frågan. Jag tänkte mig, när jag hörde honom, att — om icke för några andra motiv — kammaren skulle endast på den framställning, han gaf åt frågan, biträda reservanternas hemställan. Ty det må väl ändå herr Fornander erkänna, att när så starka motiv här af honom själf blifvit framförda just för den sak, motionären kämpar för, så betyda i själfva verket de *formella* hinder, som han uppstaplade, ganska ringa. Vill man tillkännagifva en så stark anslutning till själfva saken, som han gjorde, bör man, synes det mig, låta dessa mer eller mindre formella hinder fara, i all synnerhet som, sedan Första kammaren afslagit det hela, det icke kan bli annat i denna kammare än ett starkt uttryck för hvad vi i själfva verket vilja och hvad herr Fornander så kraftigt talade för.

Jag vill då säga, beträffande de formella synpunkterna, att det näppeligen synes mig, att de talare, som yrkade bifall till utskottets hemställan, hade fullt rätt. Jag var ju själf med på fattigvårdskongressen, såsom herr Fornander vet. Och jag vet således, att det var en ny faktor, som då tillkom. Men den kungl. kommittén fortsätter i alla fall sitt arbete med utgångspunkt från den ståndpunkt, som Riksdagen intagit i sin skrifvelse, och där Riksdagen alldeles otvetydigt uttalat sig bestämdt mot inrättandet af en särskild fattigvårdsinspektion. Likaledes har Riksdagen icke med ett ord berört den alldeles nya synpunkt, som numera har kommit fram efter fattigvårdskongressen, angående barnavårdsarbetets afskiljande helt och hållet från fattigvårdsarbetet. Det är alldeles gifvet, att man inom en sådan kommitté måste förnimma en viss tveksamhet, när det gäller, att dess arbete skall komma fram till *Riksdagen*, och att man gärna då vill veta, hvilka strömningar och hvilka uppfattningar göra sig gällande just inom den lagstiftande församlingen, oaktadt man känner till, hvilka strömningar och uppfattningar äro rådande inom vissa fackkretsar i öfrigt. Det är också för att få ett sådant nytt uttryck för de strömningar, som

Ang. vissa
önskemål
med afse-
ende å
fattig-
vårdslag-
stiftnings-
kommitténs upp-
drag.

(Forts.)

Ang. vissa önskemål med afseende å fattigvårdslagstiftningskommitténs uppdrag. göra sig gällande hos vårt folk och inom den lagstiftande församlingen, som motionären har påkallat ett uttalande från Riksdagens sida. Jag kan icke neka till, att jag blef något illa berörd af herr Enderstedts uttalande, och detta i all synnerhet då jag ställer hans uttalande i relief mot herr Fornanders uttalande. Herr Enderstedt uttalade sig om utredningsraseriet i detta sammanhang, men herr Fornander påpekade ganska starkt, att här gäller det stora, lefvande värden.

(Forts.)

Det förhåller sig nu så, såsom jag tror herr Enderstedt under tidernas lopp skall få erfarenhet om, att man visserligen så oändligt gärna visar välvilja och lämnar erkännande åtidéer och tankar såsom varande behjärtansvärda. Men det är icke nog med ett allmänt platoniskt erkännande, utan vi måste också direkt säga, att vi hafva *behof* af utredning just på den och den punkten. Det är äfven detta, som framhållits i motionen, och det är också det, som ingår i reservanternas hemställan, att Andra kammaren skall nu för sin del endast säga ifrån, att vi *afböja* icke vidare, såsom vi gjorde 1905, inrättandet af fattigvårdsinspektion; vi *afböja* icke heller, att man afskiljer barnavårdsarbetet från fattigvårdsarbetet i dess helhet.

Vidare skulle jag vilja säga, att om man äfven kunde stå på herr Fornanders ståndpunkt *föret*, så synes det mig, efter det anförande som den ärade representanten på hallandsbänken höll, att äfven de liberala i denna kammare borde känna sig uppmanade att rösta för bifall till reservationen. Ty af hans anförande framgick ganska otvetydigt, att han ställde sig, minst sagdt, skeptisk mot, att man öfver hufvud taget införde en fattigvårdsinspektion i landet. Och han sade: »huru vet man hvad som i detta fall är lämpligt eller icke.» Ja, jag vill icke rada upp de mörka taflor, som gång på gång framträdt, när det gällt att få vetskap om, huru förhållandet verkligen är ute i bygderna. Jag vill endast nämna för den ärade representanten på hallandsbänken, att af de 1,289 fattigvårdsstyrelser, som vi hafva, icke mindre än 970 uttalat sig *för* en sådan fattigvårdsinspektion, och åtskilliga utaf dem ganska detaljeradt. Ett uttalande här i kammaren har således stöd af det stora öfvervägande antalet af de myndigheter, som dagligen arbeta på detta område.

Den ärade representanten på hallandsbänken nämnde också, att det vore något famlande och oklart i talet om att barnavården skulle afskiljas från fattigvården. Jag ber då att få betona, att fattigvårdsdirektören i Göteborg, herr Hård af Segerstad, för sin del i ett anförande, som han hållit, synnerligen starkt gjort gällande, att de sträfvanden, som nu pågå i fråga om barnavårdsarbetet — och det vill jag också säga till herr Fornander — visa nödvändigheten af en *särskild* inspektion på detta om-

råde. Och, fortsätter han, detta banar vägen för en centralisering af barnavårdsarbetet under en särskild myndighet, ett afskiljande af barnavårdsarbetet från fattigvårdsarbetet. Således, här klarna linjerna, herr Westman, på detta område, och här påpekas i motionen en utvecklingsriktning, som det synes mig, att man bör biträda.

Ja, mina herrar, med dessa ord har jag velat säga: låt oss icke enbart tänka på att här skall vara något rent formellt, som föreligger. Det kan icke hjälpas, att emedan olika uppfattningar göra sig gällande inom fattigvårdskommittén, så kommer ett uttalande i reservationens riktning att blifva ett direkt *stöd* för dem, som stå på samma ståndpunkt som herr Fornander. Och till de öfriga skulle jag vilja säga, att det också blir ett starkare uttryck för denna kammare att vilja gå till botten med dessa frågor och få en djupgående reform, som kan blifva till glädje och välsignelse just för de 60 à 80,000 barn, som fattigvården nu har att taga hand om.

Häruti instämde herrar *Sjöblom, Tengdahl, Helger, Uddenberg* och *Svensson* i Skönsberg.

Herr Fornander: Det är icke enbart för nöjet att få bryta en lans med min sedan fjolårets fjärde tillfälliga utskott värderade vän herr Palmstierna i denna fråga, som jag nu vill yttra några ord med anledning af hans senaste uttalande, utan det är för att påvisa, att han i sitt första yttrande har gått vida längre, än reservanterna hafva vågat sig på.

Jag vill icke inlåta mig på de nationalekonomiska och folkpsykologiska spörsmål, som han med sin kända vana och talang brukar utveckla för en lifligt lyssnande kammare, utan jag vill hålla mig egentligen till den föreliggande frågan.

Det är nog så, som herr Palmstierna, för att återgå till dagordningen inom denna kammare, nämnde, att en kommitté naturligtvis icke behöfver känna sig bunden utaf något annat än den riksdagskrifvelse, som föranledt dess tillsättande. Men som vi veta, att en lång tid förflutit, sedan denna riksdagskrifvelse kom till stånd, och herr Palmstierna icke på något sätt velat förringa betydelsen af det som hände, innan kommittén tillsattes, så föreställer jag mig, att kommittén fortfarande har denna händelse i så friskt och lefvande minne, att den icke behöfver känna sig böra fordra något ytterligare uttalande af denna kammare.

Hvad för öfrigt själfva barnavårdsfrågan beträffar, framhöll herr Palmstierna, att fattigvårdskongressen icke uttalat sig i denna fråga. Jag vill då erinra, att denna fråga förekom speciellt vid mötet i fjol på ett sådant sätt, att det är omöjligt att

Ang. vissa
önskemål
med afse-
ende å
fattig-
vårds-
lag-
stiftnings-
kommitténs
upp-
drag.
(Forts.)

Ang. vissa önskemål med afseende å fattigvårds- och stiftningens uppdrag.

frånga de kraf, som där uttalades om nödvändigheten att organisera just barnvården. Det förefaller mig därför egendomligt, att man ändå icke skulle fästa afseende vid hvad reservanterna säga i sista punkten utaf sitt yttrande: »Tydligt är, att motionären icke begär, att detta Riksdagens nya uttalande skall innebära något bestämdt ställningstagande till detaljfrågor». Jag förmenar, att skulle kammaren nu lyssna till herr Palmstiernas yttrande i denna del, skulle kammaren stryka under, att vår ställning är den, som motionären och reservanterna framhållit. Men reservanterna säga ju, att de icke vilja, att ett sådant bestämmande i detalj skall ske nu. Ja, då förefaller det, enligt mitt förmenande, som om det icke funnes någonting annat än att se saken fullständigt sådan den föreligger: är det behöfligt, att vi skriva till Kungl. Maj:t om denna sak och gifva en påminnelse till fattigvårds- och stiftningens kommittén, eller äro vi förvissade om, att fattigvårds- och stiftningens kommittén utan en sådan åtgärd fullföljer detta vidgade program, som nu föreligger? Enligt mitt förmenande är det sista förhållandet, att vi icke behöfva vidtaga någon åtgärd i detta hänseende. Därför vidhåller jag mitt yrkande.

(Forts.)

Härmed var öfverläggningen slutad. Herr talmannen framställde, i enlighet med de därunder gjorda yrkandena, propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels och på afslag därå och bifall i stället till den af herr Lundgren i Björna m. fl. afgifna, vid utlåtandet fogade reservationen; och förklarade herr talmannen sig anse den förra propositionen hafva flertalets mening för sig. Som votering likväl begärdes, uppsattes, justerades och anslogs en voteringsproposition af följande lydelse:

Den, som vill, att kammaren bifaller andra tillfälliga utskottets hemställan i utskottets förevarande utlåtande nr 4, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren, med afslag å utskottets berörda hemställan, bifallit den af herr Lundgren i Björna m. fl. afgifna, vid utlåtandet fogade reservationen.

Omröstningen utföll med 93 ja mot 70 nej; hvadan kammaren bifallit utskottets hemställan.

§ 2.

Efter föredragning härpå af konstitutionsutskottets utlåtande, nr 3, i anledning af väckta motioner om ändringar i gällande bestämmelser rörande det proportionella valsättet, yttrade

Ang. ändringar i bestämmelserna om det proportionella valsättet.

Herr Petersson i Lidingö villastad: Herr talman, mina herrar! Det är ju vanligt, att en motionär yttrar sig i kammaren, då det utskottsutlåtande föreligger, hvori hans motion blifvit behandlad. Jag befinner mig nu i den situationen. En af mig framlagd motion om ändring af gällande valmetod har varit föremål för konstitutionsutskottets behandling och utskottet har hemställt, att motionen icke måtte föranleda till någon åtgärd.

Då jag väckte denna motion, så skedde det därför, att jag trodde mig ha funnit ett synnerligen enkelt sätt — och det tror jag för öfrigt fortfarande — att råda bot på åtminstone de väsentligaste af de olägenheter, som visat sig vid den proportionella valmetodens tillämpning i praxis. Jag tyckte också, att det förslag jag framlagt väl tillgodosåg de kraf, som gjorts gällande i den riksdagsskrifvelse från förra året, som af utskottet återgifvits i dess utlåtande. Det framhålles i nämnda skrifvelse, att frågan om suppleantvalen särskildt vore i behof af utredning och att man borde söka bygga på rangordningsregelns vidare tillämpning såväl i fråga om dessa val som beträffande representantvalen. Jag tror, att förslaget fyller ganska högt ställda önskemål i dessa hänseenden. I fråga om suppleanterna ger förslaget åt ordningsrummet på valsedeln en afgörande betydelse, och äfven i fråga om representantplatsernas tillsättande skulle förslaget betydligt utsträcka rangordningsregelns giltighet.

Vidare framhölls det i samma riksdagsskrifvelse, att den ifrågasatta utredningen icke borde gå utanför ramen af gällande valmetod, utan gå ut på att utan rubbande af principerna för densamma afhjälpa de brister, som den praktiska erfarenheten visat vara för handen. Jag vågar tro, att äfven därutinnan förslaget ganska väl skulle tillgodose önskemålen. Det kan nämligen utan afsevärda ändringar i gällande valmetodbestämmelser infogas i metoden och utgör allenast en utveckling af den grund, hvarpå denna valmetod är byggd. Jag hade därför hoppats, att utskottet skulle ha velat ingå i realbehandling af detta mitt förslag. Detta skulle ha varit för utskottet så mycket lättare, som det varit en enkel sak för utskottet att tillkalla sakkunnige för förslagets bedömning.

Nu föreligger emellertid det förhållande, att, såsom vi hört från Kungl. Maj:t uttalas, ärendet är föremål för Kungl. Maj:ts uppmärksamhet, och man har således att vänta en utredning från det hållet; vidare är det ju så, att icke mindre än två andra förslag ha framkommit, dels genom en motion i denna kammare och dels, såsom jag finner, äfven i en reservation till utskotts-

Ang. ändringar i bestämmelserna om det proportionala valsystemet.
(Forts.)

betänkandet. Båda dessa förslag äro af den vidtgående och omläggande beskaffenhet, att jag finner det helt naturligt, att utskottet icke velat i första hand inlåta sig på ett bedömande af dem, utan önskat att de måtte underkastas den grundligare pröfning, som endast kan åstadkommas om och när Kungl. Maj:t tager hand om utredningen. Vid sådant förhållande har konstitutionsutskottet vidtagit den åtgärd, som jag för min del finner ganska naturlig, att icke alls pröfva något af dessa förslag, utan hänvisa dem samtliga till Kungl. Maj:ts vidare utredning. Därvidlag har utskottet uttalat den förhoppning, att äfven de af motionärerna framhållna synpunkterna måtte komma till beaktande, och häremot kan jag naturligtvis icke ha något att erinra. Jag har med min motion vunnit så mycket, att den i motionen framkastade idén blir föremål för bedömande vid den utredning, som kommer att ske, och därvid kommer den att vinna det beaktande, som dess eget inneboende värde möjligtvis kan förläna den. Jag har således intet vidare att yttra i anledning af utskottets utlåtande än att beklaga, att den tidsvinst med dessa reformers införande, som jag med min motion afsett, icke kunnat realiseras.

Något yrkande har jag, herr talman, icke att framställa.

Herr Nilson i Örebro: Afsikten med den motion, som jag här väckt, har förnämligast varit den att visa, att den ifrågasatta reformeringen af den proportionella valmetoden icke får begränsa sig till en sådan åtgärd som införandet af ett automatiskt streck, om man vill ernå ett tillfredsställande resultat. Man måste för att vinna det målet först och främst upphäfva den dualism, på hvilken vår nuvarande valmetod hvilar. Det går nämligen icke för sig, mina herrar, att, då man har att göra med matematiska faktorer, kunna komma till ett tillfredsställande resultat genom att välja två alldeles motsatta utgångspunkter; problemet blir då helt enkelt olösligt, och förrän man bortkastar denna dualism, går det, som sagdt, icke att utforma en valmetod, som man kan anse motsvara önskingarna. Att de företagna valen utfallit så pass tillfredsställande, som de verkligen gjort, beror helt visst i väsentlig mån därpå, att *valmännen ha förstätt rangordningsregelns princip* och tillämpat den i största utsträckning. De val, beträffande hvilkas utfall man gjort någon allvarligare erinran, ha varit sådana, där rangordningsregeln brutits och man måst tillämpa reduktionsregeln. Redan häraf synes det mig klargjort att det bör bli rangordningsprincipen, som systematiskt och konsekvent bör genomföras vid den reformering af valmetoden, som Riksdagen begärt. Att det därvid äfven skulle erfordras en systematisk grupp-

delning, såsom af reservanten herr Ekman göres gällande, tror jag för min del icke skall visa sig vara behöfligt.

Jag vill för öfrigt icke vid detta tillfälle närmare ingå på själfva frågan och har, herr talman, icke något yrkande att framställa.

Ang. ändringar i bestämmelserna om det proportionella val-sättet.
(Forts.)

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 3.

Härpå upptogs till behandling bevillningsutskottets betänkande, nr 15, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t rörande ändring i gällande förordning angående bevilning af fast egendom samt af inkomst, i syfte att växande skog, utom i fråga om husbehovsvirke, undantages från taxering af jordbruksfastighet.

Ang. viss skogs undantagande från taxering.

I en inom Andra kammaren väckt motion, nr 98, hvilken hänvisats till bevillningsutskottet, hade herr *Jonsson* i Hökhult föreslagit, att Riksdagen ville besluta i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t ville så omarbete gällande förordning angående bevilning af fast egendom samt af inkomst och därmed sammanhängande stadgande, att växande skog icke toges i betraktande eller beräknades vid bevilningstaxeringen af jordbruksfastighet i annan mån än hvad den kunde betraktas såsom erforderlig för vedbrand samt underhåll af stängsel och åbyggnader.

Utskottet hemställde, att förevarande motion icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Häremot hade herrar *Larsson* i Klagstorp och *Jonsson* i Hökhult reserverat sig.

Utskottets hemställan upplästes, hvarefter

Herr *Larsson* i Klagstorp yttrade: Herr talman, mina herrar! Det är ju ett gammalt önskemål, som herr *Jonsson* i Hökhult genom sin motion har bragt på tal, att man vid bevilningstaxering af fast egendom borde skilja mellan själfva jordbruksfastigheten och den å skogsmarken växande skogen i så måtto, att endast själfva fastigheten komme att årligen kommunalt beskattas och den därå växande skogen, i den mån, som den afverkades och verkligen gäfve ägaren inkomst. Frågan har ju, såsom utskottet erinrat om, flera gånger varit föremål för såväl kommittéutredningar som Riksdagens pröfning, utan att ännu hafva vunnit en tillfredsställande lösning.

Bland de skäl, som tala för reformens genomförande vill jag särskildt understryka två, som blifvit af motionären anförda. Det ena af dessa skäl är, att till följd däraf, att jorden och den

Ang. viss skogs undantagande från taxering.
(Forts.)

växande skogen taxeras och kommunalt beskattas tillsammans, utan att kanske jordägaren har någon som helst inkomst af skogen, frestas han till öfverafverkning för att skaffa sig inkomst och möjligen äfven i hopp om att få taxeringsvärdet nedsatt, så att han befrias från en del af sin skatt. Detta är gifvetvis till föga båtnad för skogens bestånd. Vidare har motionären påpekat det förhållandet, att när en arrendator arrenderar en jordbruksfastighet för en längre tid och det på denna arrendeegendom finnes skog, kan det inträffa, att under den löpande arrendetiden fastigheten beskattas utöfver det taxeringsvärde, som var gällande, då arrendatorn tillträdde fastigheten, hvilket i sin ordning verkar så, att han kommer att få vidkännas betydligt högre kommunalskatt, än han måhända hade beräknat vid det tillfälle, då han öfvertog arrendet.

Jag vill äfven påpeka ett tredje skäl, som talar för reformens genomförande. Man kan ju tänka sig, i synnerhet hvad Norrland angår, att det förhållandet inträffar, att en fastighetsägare säljer afverkningsrätten till sin skog mot en kanske ganska ringa penning. När sedan afverkningen har påbörjats och fortgått en tid, blifva taxeringsmyndigheterna på det klara med, hvilket stort värde det ligger i skogen, och det torde i sådana fall icke vara ovanligt att fastighetstaxeringen betydligt ökas. Jordägaren får då erlägga skatt för en del skog, som han själf icke längre är ägare till.

Utskottet har här i sitt betänkande bland annat framdragit en synpunkt, om hvilken jag icke vet, huruvida utskottet anser densamma tala för bifall till eller för afslag å motionen. Enligt mitt förmenande talar den af mig nu åsyftade passus för ett bifall till motionen. Bevillningsutskottet säger på sid. 3, att i det af skogsbeskattningskommittén år 1907 afgifna betänkandet föreslogs just ungefär detsamma, som herr Jonsson i Hökhult nu föreslagit i sin motion. Nämnda skogsbeskattningskommitté har i hufvudsak anlagt samma synpunkter i fråga om fastighetsbevillningen som de, hvilka motionären här gjort sig till tolk för.

Jag skall nu icke djupare gå in på de motiv som tala för ett bifall till motionen. Utskottet har icke direkt nekat till, att sådana motiv finnas; utskottet säger endast, att det ej funnit sig böra ingå på en saklig pröfning af motionen eller tillstyrka bifall till densamma, och detta hufvudsakligen af tre olika skäl.

För det första skulle enligt utskottets mening ett bifall till motionärens förslag under nuvarande kommunala beskattningsförhållanden, särskildt för kommuner med stora skogsegendomar, medföra rätt betänkliga och i hvarje fall ej på förhand öfverskådliga konsekvenser. För det andra säger utskottet, att frågan är föremål för utredning, och det tredje skälet skulle vara, att

om motionen bifalles skulle man behöfva vidtaga ändring i nu gällande bestämmelser angående förmögenhetsskatt.

Rörande det första af de utaf utskottet sålunda anförda skälen, vill jag endast säga, att Kungl. Maj:t finge väl taga nödig hänsyn till förhandenvarande förhållanden, så att inga större rubbningar i kommunernas inkomststater uppstode till följd af periodiska större afverkningar. Meningen är ju, att genom en kommunal inkomstskatt skulle kommunerna sättas i tillfälle att, då skogsafverkning sker, hålla sig skadeslösa för hvad som förloras genom fastighetstaxeringens sänkande. Själfva skogen och fastigheten skulle skiljas från hvarandra, och i den mån skogsafverkning sedan ägde rum, skulle kommunen få en ganska betydlig inkomst. Särskildt hvad de norrländska kommunerna beträffar, där afverkningen måhända vid ett visst tillfälle sker ganska våldsamt, för att sedan efterträdas af en längre tids uppehåll i afverkningen, skulle man kunna tänka sig, att dessa kommuner fonderade de medel, som sålunda i ett slag flöte in, och att de sedan efter hand använde dessa medel när kommunens inkomststat så fordrade.

Hvad det andra skälet angår, eller att frågan för närvarande är föremål för utredning, så är ju detta ganska starkt skäl, och jag skulle också ha kunnat vara tillfreds därmed, om endast utskottet något starkare uttalat sin anslutning till motionärens önskan. Nu har utskottet däremot ställt sig mera likgiltigt gentemot de af motionären framställda synpunkterna. Sympatierna för denna frågas lösning i den af motionären angifna riktningen ha ju dock så många gånger förts fram, att utskottet väl hade kunnat mer än hvad nu är fallet uttala sig för förslaget.

Att det behöfs en ändring i gällande bestämmelser om förmögenhetsskatt, torde väl vara klart, men den saken får väl Kungl. Maj:t sörja för. Vid utredningen angående omläggningen af taxeringsbevillningen har ju Kungl. Maj:t att taga äfven den sidan af frågan under nödig ompröfning.

Såsom frågan i närvarande stund ligger och såsom motionären här formulerat sitt yrkande, kan jag för min del icke hemställa om bifall till hans slutyrkande, därför att Riksdagen då skulle frångå en af sina gamla principer, nämligen att Riksdagen skall ha rätt att ensam besluta angående bevillning och ny skattelagstiftning öfverhufvud taget.

Jag har med det anförda endast velat framhålla det önskemålet, att vid den utredning af frågan, som nu pågår, och de utredningar, som möjligen framdeles komma att äga rum rörande densamma, nödig hänsyn måtte tagas till de synpunkter, som motionären här uttalat. Jag har för min del icke något yrkande att framställa.

Ang. viss skogs undantagande från taxering.
(Forts.)

Ang. viss
skogs un-
dantagan-
de från
taxering.
(Forts.)

Vidare anförde:

Herr Lindqvist i Kosta: Herr talman, mina herrar! Den ärade motionären har här framlagt ett förslag, en förändring i gällande bevillningsförordning, hvilket, om detsamma skulle vinna Riksdagens bifall, än ytterligare skulle bidra till att göra den kommunala skattebördan betungande för många tusenden af vårt lands småfolk på landsbygden, småbönder, torpare och andra arbetare, ja äfven verka orättvist för många af de löntagare ute på landsbygden, hvilka i vanligt tal ej hänföras till småfolket. Det är nog icke så, som motionären framhållit, åtminstone torde de platser vara ytterst få, där skogarna blifvit så högt upptaxerade, att fara däraf kan föreligga för en opåkallad skogsafverkning. Nej, den öfverafverkning af våra skogar, som pågår, är nog beroende af andra orsaker, och för att råda bot på dem måste nog andra åtgärder vidtagas, än att, såsom här föreslås, göra skogarna skattefria. I regel tror jag, att man kan säga, att skogarna icke äro taxerade till mera än tre fjärdedelar af det värde de betinga vid eventuell försäljning. Huru skulle det ställa sig med skatteobjekten i kommunerna, om skogarna skulle vara skattefria? Motionären säger själf på ett ställe, att å en del jordbruk är jordbruksfastigheten icke så stor som skogsvärdet. Ja, det är nog så i många fall, att skogsvärdet är mycket större än själva jordbruket, och med detta för ögonen förvånar det mig, att en motion som den föreliggande kunnat väckas, och detta i rättvisans namn. Jag har låtit göra en liten undersökning af, huru det ställer sig i detta fall beträffande en kommun inom den valkrets, jag representerar, och däraf framgår, att jordbruksfastighetsvärdet därstädes nu är 1,010,000 kronor, men skulle, om endast jordbruksvärdet taxerades, icke bli högre än 400,000 kronor och kanske det rentaf skulle understiga denna summa. En undersökning på andra platser skulle kanske te sig ännu värre. Motionären framhåller, att skogarna äro tillräckligt beskattade genom stämpelskatt och skogsaccis; men det är väl så, att stämpelskatt erlägges endast *en* gång, nämligen då skogen försäljes, och för öfrigt är ju denna skatt mycket liten och torde icke verka betungande för skogsägaren. Hvad skogsaccisen beträffar, erlägges ju densamma af den, som äger skogen, då densamma afverkas, och det torde väl i de allra flesta fall vara trävaruhandlarna, som träffas däraf, och då blir det dessa, som få erlägga denna afgift och sålunda vidkännas detta afdrag på sin förtjänst.

Det skulle i sanning, som utskottet säger, medföra rätt betänkliga konsekvenser, om den nu föreliggande motionen bifalles, nämligen att många af dem, som redan nu sucka under tunga kommunala skattebördor, än ytterligare skulle påläggas

tyngande bördor, hvilka, det vill jag säga, för landsbygdens vidkommande man sannerligen icke orkar bära.

Jag ber, herr talman, att få yrka afslag å motionen och bifall till utskottets hemställan.

Ang. viss skogs undantagande från taxering.
(Forts)

Herr Jonsson i Hökhult: Herr talman! Då jag väckte denna motion var det icke i tanke att vältra skattebördan på småfolket, utan i stället tror jag, att man skulle i många fall åstadkomma lindring i skattebördan för småfolket. Förhållandet är väl ändå det, åtminstone i våra trakter, att skogen är beskattad genom bevillningstaxeringen *tillsammans* med jordbruket, Bevillningsförordningen föreskrifver ju också, att taxeringsmyndigheterna skola taga hänsyn till skogen och uppskatta egendomen till det värde, den haft näst föregående år. Jag undrar, hvilka taxeringsmyndigheter, om de vilja följa bevillningsförordningen och fylla sin uppgift såsom det anstår dem — något som jag också tror att de göra — kunna undgå att taga hänsyn till det värde skogen har. Såsom också utskottet säger, är icke denna fråga ny, utan den har länge stått på dagordningen. Den har varit föremål för åtskilliga utredningar under de senaste åren af kommittéer som haft denna fråga om hand, och alla dessa kommittéer ha nästan enhälligt tillstyrkt, att skogen skall särskildt beskattas och undantagas vid fastighetsbevillningstaxeringen.

Nu har ju beskattningen i detta hänseende kommit i ett helt annat läge än den varit förut. Blott för några få år sedan beskattades skogen endast genom bevillningstaxering, men på de senaste åren ha vi fått lagen om skogsaccis och vi ha fått inkomst- och förmögenhetsskatt.

Det är också föreskrifvet, att när en skogsägare säljer skog, skall köpekontraktet på skogen stämpelbeläggas. Är det så, att skogen exporteras, skall den beskattas genom skogsvårdsafgifter. Jag har sagt i min motion, att man kan beskatta ett skatteföremål alldeles för högt, och jag tror, att det är fallet med denna beskattning. Det är icke så, som den föregående ärade talaren sade, att jag har i min motion föreslagit, att skogen skulle blifva skattefri. Nej, visst icke. Jag vill, att skogen skall beskattas lika som öfriga beskattningsföremål och efter samma grunder, men icke att skogen skall beskattas hårdare än andra skatteobjekt.

Den föregående talaren omnämnde också, att jag har sagt i min motion, att det på en del jordbruk finnes ganska afsevärda skogar. Ja, det har jag sagt, och det förhåller sig också så. Men det har jag sagt i sammanhang med, att det finnes arrendatorer, som inneha kronodomäner, på hvilka finnes ganska mycket skog, så att värdet af denna skog är högre än vär-

Ang. viss skogs undantagande från taxering.
(Forts.)

det af jordbruket. Och det har gått därhän på en del kronodomäner och särskildt i min valkrets, att den kommunala beskattningen på boställen på grund af skogen blifvit så hög, att den blifvit nära nog lika stor som arrendet. Ja, det har hänt till och med, att det blifvit en så oskäligen beskattning, att kommunen har ansett, att den måste afskrifva en del af denna kommunala skatt. Ja, d v. s., att arrendatorn har ingått till kommunalstämman med en begäran att få den kommunala skatten till en del efterskänkt, och det har beviljats, därför att man insett oriktigheten af en så hög kommunalskatt.

Jag tror, att om man närmare tänker sig in i detta förhållande och i denna beskattning, så skall hvar och en kunna inse, att det ligger en verklig orättvisa däri. Enligt nuvarande bevillningsförfordning skall man först taga hänsyn till skogens värde och beskatta egendomen till det värde, egendomen haft näst föregående år. Och, såsom jag förut nämmt, säljer man då skog eller afverkar själfva skogen, skall jag betala skatt för den inkomst, man får af skogen och vidare betala skogsaccis och skogsvårdsafgifter. Jag undrar, om man icke kan säga, att sådant blir dubbelbeskattning.

Nu har visserligen utskottet icke velat tillstyrka min motion, och det starkaste skälet, som angifves därför, är, att den kommunala skatten ligger under utredning. Jag vill verkligen erkänna, att det kan vara ett skäl. Jag har i min motion framhållit starka skäl, som tala för bifall till densamma. Utskottet har ju medgifvit, att det finnes åtskilliga skäl, som tala för bifall till motionen. Men ändock vill utskottet, såsom den föregående talaren redogjorde för, icke tillstyrka bifall till motionen. Jag skall icke upprepa, hvad han här har framhållit, och, herr talman, i det läge frågan nu ligger skall jag icke heller göra något yrkande.

Herr Nilsson i Linnås instämde häruti.

Herr Larsson i Klagstorp: Herr talman! Jag anser mig tvungen att med några ord bemöta talaren på smålandsbanken. Jag tycker verkligen, att han slog sig själf på fingrarna med sin argumentering, då han först sade, att det skulle innebära en omflyttning af skattebördan från de förmögna till de fattiga, och sedan i samma andedrag, att skogarna i närvarande stund icke äro taxerade till mer än en fjärdedel af sitt verkliga värde. Det är alldeles tydligt, att om denna skattereform kan genomföras och om detta är riktigt, att skogarna icke äro taxerade till mer än en fjärdedel af sitt verkliga värde, så har kommunen en ganska liten inkomst af bevillningstaxeringen. Den har

visserligen vid afverkning en liten skogsaccis, som utgår, räknadt för ett hundra kronor af virkets taxerade värde, med hälften af det belopp, hvilket under det år, taxeringen sker, på grund af kommunal- och kyrkostämmors beslut, sammanlagdt utgöres inom kommunen för tio fyrkar eller hel bevillningskrona, dock icke mera än två för hundra af det taxerade värdet. Vore det så, att skattereformen vore genomförd, så att inkomsten af skogen bevillningstaxerades, när afverkning sker, och skulle det vara så, att skogen har fyra gånger så stort värde, som den enligt bevillningstaxeringen är uppsatt till, ja, då är det tydligt att kommunerna skulle få betydligt större inkomster af skogen än hvad de nu få. Jag anser, att skogen icke har något större värde för ägaren, *förrän den är afverkad*, men då har den ett betydligt sådant, och då skall den beskattas. Då är ägaren i den ställning, att han kan orka med att betala en ordentlig bevillning för den inkomst, han då har af skogen. Nu är det så, att när skogen skall bevillningstaxeras, *då den växer*, tillskyndas däri genom skogsägaren en orättvisa, ty han får betala skatt för kapital, som han icke har någon nytta af, utan då tvingas han kanske att afverka skog för att kunna honorera kommunalskatten. Det är rättvist, att när han får inkomst af skogen, d. v. s. när afverkning pågår, inkomsten bevillningstaxeras, och då får kommunen större inkomst af skogen, än den får, när skogen taxeras i sammanhang med jordbruket.

Ang. viss skogs undantagande från taxering.
(Forts.)

Herr Lindqvist i Kosta: Herr talman! Jag kan icke erinra mig, att jag i mitt anförande framhållit, att skogen för närvarande icke taxeras till mer än *en fjärdedel* af sitt värde. Jag har sagt, att skogen i regel icke taxeras högre än till *tre fjärdedelar* af sitt värde. Jag tror, att det skall bli ganska svårt att tillbakavisa detta, ty det förhåller sig nog i regel så.

Efter härmed slutad öfverläggning blef utskottets hemställan af kammaren bifallen.

§ 4.

Andra kammarens femte tillfälliga utskotts utlåtande, nr 3, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående beredande af möjlighet för municipalsamhällen att erhålla lån från vissa pensionsanstalter och kassor, föredrogs härefter; och biföll kammaren utskottets hemställan, hvilket beslut skulle, jämlikt 63 § riksdagsordningen, genom utdrag af protokollet delgifvas Första kammaren.

Ang. ökad
skynds-
samhet i
publice-
randet af
Andra
kamma-
rens pro-
tokoll.

§ 5.

Slutligen föredrogs Andra kammarens femte tillfälliga utskotts utlåtande nr 4, i anledning af väckt motion angående utredning och förslag i fråga om ökad skyndsamhet i publicerandet af Andra kammarens protokoll.

Därvid yttrade motionären

Herr Cederborg: Herr talman! Jag ber att få betyga utskottet min tacksamhet för att utskottet förordat den utredning, hvarom jag tillåtit mig göra hemställen i föreliggande motion, men samtidigt kan jag icke underlåta att med ett par ord opponera mig mot ett uttryck i utskottets motivering, därför att detta uttryck skulle kunna tolkas såsom ett direktiv och, om det uppfattades så, kunna menligt inverka på den ifrågasatta utredningen. Jag syftar på det utskottets uttalande, som lyder: »Emellertid kan gifvetvis ingenting i denna angelägenhet åtgöras, förrän en grundlig utredning verkställts, i hvad mån det nuvarande förfarings sättet utan alltför stora kostnader kan reformeras.» Genom att man så skarpt som här skett accentuerar kostnadsfrågan skulle det kunna befaras, att man vid en blifvande utredning föranledes att låta själfva kostnadssynpunkten blifva den hufvudsakligen afgörande faktorn, något som återigen skulle kunna på ett icke afsedt och icke gagneligt sätt begränsa en blifvande utredning.

För min del tror jag verkligen, att den reform, som här är ifrågasatt, är af den vikt, att kostnadssynpunkten icke får tillerkännas någon *afgörande* betydelse, blott man kan ernå en sakens ordning, som är tillfredsställande, något så när i öfverensstämmelse med hvad som är fallet i vissa utländska riksförsamlingar. Det är på förhand klart, att detta mål icke kan vinnas utan en ganska väsentlig ökning i kostnaderna, men enligt mitt förmenande är saken värd detta. Och jag skulle till och med nästan vilja påstå, att trots denna kostnadsökning är denna reform, som nu ifrågasatts, betingad af en klok ekonomi, ty först sedan vi fått saken ordnad på det sättet, blifva kammarens diskussionsprotokoll verkligen värda de pengar de kosta.

Herr talman, jag har intet yrkande.

Vidare anfördes ej. Kammaren biföll utskottets hemställan.

§ 6.

Till bordläggning anmälde:

konstitutionsutskottets utlåtanden:

nr 5, i anledning af väckt motion om rätt för Riksdagens ledamöter att åtnjuta ersättning för resa under pågående riksdag till hemorten och åter m. m.; och

nr 6, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 41 § i förordningen om kommunalstyrelse på landet;

statsutskottets utlåtanden:

nr 6, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjätte hufvudtitel, innefattande anslagen till civildepartementet;

nr 15, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående viss ändring i gällande provinsialläkaretaxa;

nr 16, i anledning af väckt motion om afsättande af en del af de genom spannsmålstullar inflytande penningmedlen till en fond för bestridande af statens kostnader för en blifvande allmän ålderdomsförsäkring; och

nr 17, i anledning af väckt motion om åvägbringande af utredning i fråga om statsbidrag till byggnadsföreningar på landsbygden för åstadkommande af allmänna samlingslokaler;

bankoutskottets utlåtande: nr 11, i anledning af väckt motion om rätt för fullmäktige i riksbanken att medgifva räntegodtgörelse för medel innestående å depositionsräkning;

lagutskottets utlåtanden:

nr 25, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående utredning och förslag i fråga om rätt för skogsägare till väg öfver annans mark för skogsprodukters framforslande; och

nr 26, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse af 1 och 3 §§ i lagen angående förbud i vissa fall för bolag och föreningar att förvärfva fast egendom den 4 maj 1906, lag om utsträckt tillämpning af lagen angående uppsikt å vissa jordbruk i Norrland och Dalarne den 25 juni 1909 samt lag om utsträckt tillämpning af lagen om arrende af viss jord å landet inom Norrland och Dalarne den 25 juni 1909;

jordbruksutskottets utlåtande, nr 26, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående vissa önskemål i fråga om upplåtelse af kronodomäner till småbruk;

Andra kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande, nr 3, i anledning af herr K. Martins motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t i fråga om upphäfvande af kungl. brefvet den 18 december 1772 angående förbud mot auktioners hållande utom Stockholms stad;

Andra kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande, nr 3, angående herrar Wedins och Widéns motion, nr 237, om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående åtgärder i syfte att för arrendatorer af vissa fastigheter i Norrland och Dalarne underlätta fastigheternas förvärfvande med äganderätt; samt

Andra kammarens femte tillfälliga utskotts utlåtande, nr 5, i anledning af väckt motion om förkortande af stadgade tider för inlämnande af ansökning och öfverklagande af förslag till vissa tjänster.

§ 7.

Justerades protokollsutdrag.

§ 8.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Zelahn</i>	under 5 dagar fr. o. m. den 14 mars
› <i>Sundström</i>	› 12 › › › 16 ›
› <i>Magnusson</i> i Tumhult	› 3 › › › 14 ›
› <i>Larsson</i> i Gallstad	› 2 › › › 15 ›
› <i>Olsson</i> i See	› 2 › › › 14 ›
› <i>Gustafsson</i> i Örebro	› 3 › › › 14 ›
› <i>Karlsson</i> i Fjäl	› 10 › › › 16 ›
› <i>Sjöblom</i>	› 5 › › › 16 › och
› <i>Bergman</i>	› 12 › › › 18 ›

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 9.26 e. m.

In fidem

Per Cronvall.

Fredagen den 15 mars.

Kl. 3 e. m.

§ 1.

Justerades protokollen för den 8 och den 9 innevarande mars

§ 2.

Anmälades och godkändes följande förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen, nämligen:

från statsutskottet: nr 38, i anledning af Kungl. Maj:ts i punkten 59 under åttonde hufvudtiteln af statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag till arfvoden åt särskilda föredragande i ecklesiastikdepartementet; samt

från lagutskottet:

nr 39, i anledning af väckt motion om åvägbringande af utredning och förslag i fråga om ägande- och dispositionsrätten till såväl allmän väg som förutvarande sådan väg; och

nr 40, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vissa delar af värnpliktslagen den 14 juni 1901.

§ 3.

Föredrogos hvar för sig Kungl. Maj:ts på kammarens bord liggande propositioner; och hänvisades därvid till bankoutskottet propositionen angående pension åt skrifbiträdet hos länsstyrelsen i Malmö Hilda Gustafva Ryberg.

Till statsutskottet öfverlämnades propositionerna: angående ersättning för kyrkotioden från Skaftö annexförsamling; och

angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter tvätterskan Emilia Andrietta Lindberg från Sala.

Slutligen remitterades till bevillningsutskottet propositionen med förslag till förordning angående särskild skatt å majs, utländsk potatis samt maniokarot och andra väsentligen lika stärkelserika tullfria utländska ämnen, använda vid tillverkning af stärkelse.

§ 4.

Vidare föredrogos, men blefvo ånyo bordlagda konstitutionsutskottets utlåtanden nr 5 och 6, statsutskottets utlåtanden nr 6 och 15—17, bankoutskottets utlåtande nr 11, lagutskottets utlåtanden nr 25 och 26, jordbruksutskottets utlåtande nr 26, Andra kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 3, Andra kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande nr 3 samt Andra kammarens femte tillfälliga utskotts utlåtande nr 5.

§ 5.

Ordet lämnades härefter till

Herr vice talmannen, som yttrade: Herr talman! Jag får hemställa, att Kammaren måtte besluta att främst på morgondagens föredragningslista bland 2 gånger bordlagda ärenden uppföra statsutskottets utlåtande nr 6, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjätte hufvudtitel, innefattande anslagen till civildepartementet, samt därefter ärendena i den ordning som de äro upptagna å dagens föredragningslista.

Denna hemställan bifölls af kammaren.

§ 6.

Herr talmannen gaf vidare på begäran ordet till

Herr Lithander, som anförde: Herr talman, mina herrar. I England, världens största industriland, pågår för närvarande *Interpellation.*

Interpellation.
(Forts.)

vid kolgrufvorna en arbetsinställelse, hvars verkningar äro kännbara i alla kulturländer. Afven om strejken enbart hade gällt de engelska kolfälten, skulle följderna däraf för hvarje dag, som går, blifva alltmer kritiska och oöfverskådliga. Nu har emellertid afven på tyska och andra kolfält arbetet delvis afbrutits.

Följderna af dylika rubbningar i tillförseln af en af hela världens viktigaste förnödenhetsartiklar, af det bränsle, som samfärdsel, industri och enskilda i högsta grad äro beroende utaf, låta sig icke beräknas.

Hvad vi emellertid med säkerhet veta är, att, närhelst en kolstrejk inträffar, vållar den äfven vår industri och våra samfärdsmedel skador och förluster, som stegras betydligt, i mån en dylik strejk fortgår. Stagnation och arbetslöshet följa dess spår. Vi få, som det nu ställer sig, taga konsekvenserna af inre stridigheter i andra länder, af handlingar och förhållanden, öfver hvilka vi icke äga den ringaste makt.

Ödesdigert blefve ett dylikt beroende af utlandet för oss och vårt land vid ett eventuellt krigsutbrott i närheten af eller på våra egna områden.

När man emellertid vet, att vi inom vårt land äga möjligheter att snabbare och i högre grad än de flesta andra länder genom målmedvetna och handlingskraftiga åtgärder kunna frigöra oss från det väsentligaste och i hvarje fall från det vitala beroendet af utlandet i bränslefrågan, då framträder det önskemålet med ökad skärpa, att vi måtte få detta för hela riket viktiga spörsmål bragt i främsta ledet bland frågor på dagordningen samt dess snara lösning kraftigt genomförd.

Genom snar elektrifiering i största möjliga utsträckning af våra järnvägar skulle vi medelst användande af vår vattenkraft i viktiga afseenden göra oss oberoende af utlandets kol och afsevärdt förbättra vår handelsbalans.

Af kungl. järnvägsstyrelsens skrifvelse den 24/11 1911 till Konungen framgår, att om elektrisk lokaldrift kommer till stånd på exempelvis sträckan Göteborg—Alingsås, så minskas införseln af stenkol för enbart denna sträcka af 46 kilometer med ett belopp af 60,000 kronor årligen, hvilken summa kommer att ökas i samma mån som tågens antal.

När elektrifiering af en så kort vägsträcka gör oss oberoende af utländska stenkol för 60,000 kronor årligen, då förstär man innebörden och vikten af gradvis men snar elektrifiering af våra järnvägar, hvarigenom vi slutligen kunna frigöra oss från svenska järnvägarnas nuvarande stora kolimport.

I samma skrifvelse till Konungen framhålles samtidigt, att den för dessa för lokaltrafik afsedda anläggningar erforderliga elektriska utrustningen kan erhållas af *svensk tillverkning*.

Jämte elektrifiering af våra järnvägar mana dagshändelserna

till ökad produktion och användning af inhemska bränslen, såsom sticktorf, torfbriketter, torfpulver, äfvensom brännolja, som kunna afvinnas svenska alunskifferar.

Interpellation.
(Forts.)

Då den för vårt oberoende af utländskt bränsle synnerligen viktiga frågan om snar elektrifiering af våra järnvägar icke blifvit särskildt berörd i trontalet eller statsverkspropositionen, får jag med anledning af denna frågas i så många afseenden stora betydelse för vårt land samt med anledning af att dagshändelserna tydligt visa, hvilka kritiska situationer som kunna inträffa vid så stort beroende af utlandet härvidlag, som nu är fallet, härmed anhålla om kammarens tillstånd att till herr statsrådet och chefen för civildepartementet få framställa följande interpellation:

Kan till innevarande års Riksdag emoteses kunglig proposition, som afser snar elektrifiering af statens järnvägar utöfver hvad som i detta afseende redan beslutats rörande riksgränsbanan?

Ifrågavarande framställning bordlades.

§ 7.

Härpå erhöles ordet af

Herr Palmstierna, som yttrade: Herr talman, mina herrar! Frågan om köpingarnas och municipalsamhällellenas eller de s. k. stadssamhällellenas förhållande till det allmänna väghållningsbesväret på landet är af tämligen färskt datum. Vid de lagstiftningsarbeten, som föregingo utfärdandet af 1891 års väglag, ifrågasattes ej på något håll någon särställning för dessa samhällen, och vid 1905 års lagförändringar blef denna fråga endast i förbigående berörd. Af några myndigheter, bland hvilka särskildt märkas länsstyrelserna i Jönköpings och Malmöhus län, föreslogs, att dessa samhällen skulle befrias från deltagande i landsbygdens väghållning mot skyldighet att underhålla icke endast sina egna gator utan äfven de allmänna vägarna inom samhällenas respektive områden. Men då några kraf på en lagändring i denna riktning icke framställdes af dessa samhällen själfva, ansåg sig kammarkollegium icke kunna tillstyrka den, i all synnerhet som den pågående revisionen af väglagen i främsta rummet afsåg att lätta jordbrukets vägtunga. Icke heller blef denna fråga berörd under ärendets vidare behandling.

Interpellation.

Någon aktualitet fick saken först för tre år sedan vid svenska statsförbundets konstituerande kongress. Af de närvarande representanterna för köpingarna och municipalsamhällellena hemställdes därvid, att förbundets styrelse måtte gå i författning om verkställande af en utredning rörande den dubbelbeskattning

Interpellation.
(Forts.)

med afseende på vägars och gators underhåll, som dessa samhällen för närvarande äro underkastade, och till Kungl. Maj:t ingå med sådan framställning, som af denna utredning kunde föranledas.

Styrelsen vidtog omedelbart åtgärder i den föreslagna riktningen. I början af oktober 1908 utskickades från kommunala centralbyrån en enquête till samtliga landets köpingar och municipalsamhällen med begäran om åtskilliga sifferuppgifter rörande de öfverklagade missförhållandena. På grundval af sålunda influtet material utarbetades en omfattande statistik öfver gatu- och väghållningen i köpingarna och municipalsamhällena samt öfver dessa samhällens förhållanden till väghållningsdistrikten. Den belysning af frågan, som härigenom vanns, föranledde styrelsen att i februari 1909 till Kungl. Maj:t ingå med en framställning i främsta rummet om sådan lagändring, att de samhällen, där stadsplanlagen förklarats tillämplig, utskildes ur väghållningsdistrikten och med afseende på väghållningsbesväret likställdes med städerna. Denna stadsförbundets skrifvelse blef genast remitterad till kammarkollegium, där den blef föremål för ett särdeles omfattande utredningsarbete.

Uti sitt den 28 april 1911 afgifna utlåtande biträdde kammarkollegium i hufvudsak styrelsens framställning, men motsatte sig likväl en generell utbrytning af stadssamhällena, väsentligen af det skäl att en dylik åtgärd enligt kollegii mening sannolikt skulle komma att sammanknytas med än svårlostare frågor om en genomgripande förändring af hela vägväsendet och härigenom komma att undanskjutas för lång tid. I stället framställde kollegium ett förslag till provisoriskt ordnande af frågan enligt följande grunder:

»1) Finnes köping eller annat samhälle å landet, där lagen om stadsplan och tomtindelning den 31 augusti 1907 äger tillämpning, kunna, utan att sådant efter Kungl. Maj:ts pröfning skulle lända till märkligt men för det väghållningsdistrikt dit samhället hör, från distriktet afskiljas, eller har öfverenskomme om sådan skilsmässa mellan samhället och distriktet träffats, äger Kungl. Maj:t på samhällets därom gjorda ansöking förordna, att samhället må, på de villkor Kungl. Maj:t därvid finner skäligt bestämma, från distriktet utbrytas. Sådan utbrytning må emellertid ej mot distriktets bestridande medgifvas i något fall, där distriktet förut är af väghållningsbesväret synnerligen betungadt.

»Varder samhälle sålunda från väghållningsdistrikt utbrutet, skola i afseende å väghållningsbesväret inom samhällets område de för stad i allmänhet gällande föreskrifter äga motsvarande tillämpning, med iakttagande af att hvad som enligt nämnda

föreskrifter gäller om magistrat skall ifråga om samhället ankomma på den lokalityndighet Kungl. Maj:t bestämmer.

»2) *Alternativ till punkt 1*): På öfverenskommelse mellan samhälle, hvarom i punkt 1) förmåles, och det väghållningsdistrikt, dit samhället hör, eller, i brist af sådan öfverenskommelse, på Kungl. Maj:ts pröfning efter samhällets därom gjorda ansökning må ankomma, huruvida samhället må berättigas att såsom bidrag till sina gatukostnader af distriktets väpkassa erhålla visst årligt belopp. Detta belopp må ej, med mindre distriktet sådant medgifver, öfverstiga viss kvotdel af den från samhället utgående vägs-katten och ej heller af berörda gatukostnader. I och för bestämmandet af dessa senare skall uppskattning ske genom särskild nämnd.

»Vid pröfning, som nyss är sagd, skall tillses, att distriktet icke genom denna utbetalning märkligen betungas.»

Detta förslag upptogs till behandling å svenska stadsförbundets ordinarie kongress den 1 september 1911; och antog kongressen, efter en diskussion hvaraf framgick den utomordentliga betydelse frågan äger särskildt för de mindre stadssamhällena, följande resolution:

»Ehuru den framställning om köpingarnas och municipal samhällenas utbrytning ur väghållningsdistrikten, som af förbundets styrelse riktats till Kungl. Maj:t, enligt kongressens uppfattning innebär den rättvisaste lösningen af föreliggande fråga, vill kongressen dock, med hänsyn till vikten af denna frågas snara lösning, uttala sig för bifall till det förslag om dylik utbrytning efter pröfning af hvarje särskildt fall, som i kungl. kammarkollegii utlåtande af den 28 april detta år framställt. Kongressen vill jämväl betona betydelsen af att vid denna pröfning i främsta rummet hänsyn tages till samhällenas befogade kraf att befrias från den betungande dubbelbeskattning, som deras deltagande i det allmänna väghållningsbesväret innebär, samt att styrelsen ville bringa detta uttalande till Kungl. Maj:ts kännedom.»

Med anledning häraf, och då ett undanskjutande af denna fråga skulle afsevärdt förlama stadssamhällenas normala utveckling, anhåller jag att få till herr statsrådet och chefen för kungl. jordbruksdepartementet framställa följande spörsmål:

Ämnar herr statsrådet med anledning af kungl. kammarkollegii utlåtande den 28 april 1911 och svenska stadsförbundets skrifvelse till Kungl. Maj:t den 2 december 1911 inom den närmaste tiden vidtaga några åtgärder i syfte att lindra den dubbelbeskattning kö-

Interpellation.
(Forts.)

pingar och municipalsamhäl. en med hänsyn till väghållningsbesvärets utgörande på landet äro underkastade?

Jämväl denna framställning blef på begäran bordlagd.

§ 8.

Till bordläggning anmäldes:

Jordbruksutskottet utlåtande, nr 27, i anledning af väckt motion om rätt för hvarje svensk medborgare att i viss utsträckning afgiftsfritt idka strömmingsfiske medelst skötar inom Stockholms län;

Andra kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande, nr 4, i anledning af herr K. Martins motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående utredning i fråga om underofficerskårens ställning och uppgift; samt

Andra kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande, nr 5, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående bättre tillgodoseende af sjukvårdens behof på landsbygden.

§ 9.

Justerades protokollsutdrag.

§ 10.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Waldén</i>	under 5 dagar fr. o. m. den 16 mars,
› <i>Vahlquist</i>	› den 16 mars,
› <i>Molin</i> i Dombäcksmark	under 7 dagar fr. o. m. den 24 mars,
› <i>Erlansson</i>	› 5 › › › 19 ›
› <i>Viklund</i> i Oviken	› 10 › › › 20 › och
› <i>Hellström</i>	› 10 › › › 20 ›

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 3,32 e. m.

In fidem
Per Cronvall.